

Göusev Noorus

7
1940

Tulge Tartu näitusele

24.-27. augustil 1940.

Ülesandmisi võetakse vastu kuni näituseni Tartu näituse büroos, näituseväljakul, Näituse tänaval 31/33.

Telefonid 21-01 ja 20-26.

33.

Tallinna Põllumajanduse
NÄITUS

31. AUG., 1. ja 2. SEPT. **1940.**

Näitusbüroo: Tallinn, Õllepruuli 1. Tel. 455-13.
Ülesandmistähtaeg 10. august.

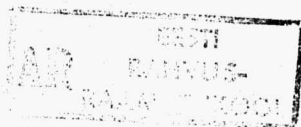
Tallinna Eesti Põllumeeste Selts.

*„Teataja“ on õige ajaleht
igale maanoorele.*

„Teataja“ ülevaatlikkus, asjalikud nõuanded, ainulaadne põllumajanduskülg ja eriti maanoorte erinurk teevad „Teataja“ tarvilikuks ajaleheks igale maanoorele. „Teataja“ huvitavad romaanid ja ülipõnev pildiromaan „Fantoom“ tõstavad veelgi „Teataja“ väärtust.

*Tellige viivitamatult
„Teataja“*

Soovitage ka teistele „Teatajat“

TÕUSEV NOORUS

Nr. 7. 1940.

PÕLLUTÖÖKOJA VÄLJAANNE

IV AASTAKÄIK

Maanoortele ja maanoorte-töö juhtidele.

Noorsoo organisatsioonide päävanema ja ühtlasi ülemaalse maanoorte ühenduse päävanema sõjavägede juhataja kindral-major G. J o n s o n i otsusega on Üleriikliku maanoorte vanema ülesannete täitmine arvates 16. juulist k. a. pandud ajutiselt minule. Võtsin Haridusministeeriumi Noorsoo- ja Vabahariduse Osakonna soovil nende ülesannete täitmise enesele selles veendumuses, et maanoored on teinud ja teevad kasulikke tööd isetegevuslikult õppides ja kogudes põllumajandusala mitmekülgeid kutseoskusi ja teadmisi ja edendades selle kaudu tõhusalt põllumajanduslikku kutseharidust, mis ei jäta mõju avaldamata põllumajandusliku kultuuri üldisele tasemele. Maanoorte-töö tulemusena on oluliselt muutunud vaade põllutöö väärtusele ja tähtsusele, on suurenenud muuhulgas ka tung põllumajanduslikesse koolidesse, kuigi selleks on mõjuvad olnud ka paljud muud tegurid. Maanoorte vanema ülesannete täitmisele asudes soovin, et kõik maanoored jatkaksid rahulikult nende kasulike tööülesannete täitmist, mis neil on käsil põllumajanduse avaratel tööväljadel, olgu aianduse, loomakasvatuse, taimekasvatuse tootmisaladel kui ka käsitööde ja kodumajapidamise aladel jne. Ajal, kus mitmetel mandritel ja maailmamerel ning õhuruumis loidavad tohutu ulatusega sõjaleegid, kus hävitatakse ülima osavusega loova töö tulemusi ja loova tegijaid endid, on äärmiselt tähtis, et meie oma kodumaal, kus võime elada rahulikult, tänu meie suure naabri Nõukogude Liidu targale rahupoliitikale, rakendame kõik oskuse ja energia tootmistegevusele, uute väärtuste loomisele. Ja kui maanoored siin tõhusalt kaasa aitavad oma tööga, siis on see tõsist tänu vääriv.

On loomulik, et suur murranguaeg rahvaelu põhikorraldustes toob muudatusi ka noorsoo töö aladel. Uute kavatsuste kohta on Haridusministeeriumi Noorsoo ja Vabahariduse Osakonna direktor P. R u m m o juba annud selgitusi. Olen veendunud selles, et maatulunduslik töö, põllumajandusliku kutseoskuse ja teadmiste levitamine maal asuvate noorsoo organisatsioonide kaudu on sedavõrd tähtis ja Eesti rahvamajanduse ning rahvaelu üldise arengu huvides tehtav töö, et see töö leiab viljelemist ja arendamist ka edasi, kui ka toimub muudatusi noorsoo organiseerimise alal üldiselt ja eriti killustava paralleeltöö vältimise sihiga. Maanoored, täitke rahulikult ja tasakaalukalt omi töö ülesandeid, parema arusaamise ja paremate võimete kohaselt, sellega osutate oma rahvale ja kodumaale ühtlasi parima teene suurel murrangulisel ajal.

18. juulil 1940.

J. N õ u,

Koolide pääinspektor,
Üleriikliku maanoorte vanema aj. k. t.

Maanoored kanakasvatust edendamas.

TUHANDED KANAD KASVAVAD NOORTE HOOLE ALL.

AUHINNATI 197 VÕISTLEJAT.

Kanakasvatus on meil arenenud tunnustuspälvivaks majapidamisharuks. Kõnesoleva majapidamisharu laiendamiseks on aga veel palju kasutamata võimalusi. Kuid mitte ainult laiendamiseks, vaid samavõrd kui mitte rohkem toodangu tõstmiseks ning kanapidamise tasuvamaks muutmiseks.

Muidugi tuleb seejuures silmas pidada, et kanapidamise laiendamiseks on enam väljavaateid neis majapidamistes, kus söödabaas on tugev.

Ostusöötadele rajades on muidugi riisiko suurem. Seda eriti väikemajapidamistes, kus enamik söödast tuleb raha eest osta. Seepärast on oluline, et peetav kanakarjari oleks kõrge toodanguvõimega, muidu võib kanapidamine anda loodetud tulu asemel aina kahju.

Et kanapidamise tehnilised oskused veel palju soovida jätavad, siis on siin tarvis eeskujusid. Eriti väikemajapidajatele, kuna siin mittetasuvuse korral kahju on palju tunduvam, kui mitmekülgsest arenenud suuremas talus.

Eespool nimetatud seisukohalt lähtudes kuulutas Põllutöökoda 1939/40. a. kanakasvatuse hoogtööaastaks maal töötavatele noortele.

Hoogtööaasta eesmärgiks seati: 1) üksikana aasta keskmise munatoodangu tõstmine pidamisolude ja tõumaterjali uuendamise ning muude toodangut pidurdavate tegurite kõrvaldamise teel; 2) munade turustamisega seosesolevate puuduste kõrvaldamine niiõrd, kui see on tootjast tingitud kohapääl, et sel teel kaasa aidata munahisuste kulude vähendamisele ja laiade hulkade teenimisele.

Vastavalt eesmärgile suunati ka noorte hulgas selgitustöö.

Tehtavast tööst ülevaate saamiseks ja võimalikkude puuduste vältimiseks kuulutati hoogtööaastaga paralleelselt välja maanoorte vaheline kanakasvatuse võistlus.

Võistlusest osavõtjatena registreeris 1313 noort. Huvitav on seejuures märkida, et väikemajapidamiste, käsitööliste, alevikkude j.t. aladelt on võistlejaid rohkem kui n.n. normaal-talunditest. See arvatavasti on seletatav sellega, et neis majapidamistes töötavatel noortel on enam aega kanapidamise korrastamiseks, aga samavõrd võib arvata, et ka vanemad soodustavad noori nende töös, lähtudes sissetuleku suurendamise seisukohalt.

Kui võrd tarvilik oli säärase aktsiooni algatamine Põllutöökoja poolt, nähtub kõige paremini võistlejate tööde tulemustest. 1938. a. oli maanoortel ümmarguselt 5700 kana. Hoogtööaasta tulemusena suurenes maanoorte kasvatada olev kanade arv 18910 kana pääle.

Auhinnatud võistlejad kasvasid kokku 5047 kana eelmise aasta 1647 vastu. Seejuures mune müüdi üle 500 tuhande tk. Pääle selle anti oma kodumajandusele tasuta mune kr. 5409,21 väärtuses. Au hinnatute sissetulek kanapidamisest oli kr. 28188.—, kusjuures puhastulu tõusis kr. 13204,69 pääle.

Suurema kanakarja omanikuks on Viirumaal E. Kangro 135 kanaga, kanapidamine jättis temale tulu kr. 249,01, Harjumaal A. Heinsoo 108 kanaga, tulu kr. 596,15, A. Võesa 112 kanaga, tulu kr. 310,09, Pärnumaal A. Sellin 84 kanaga, tulu kr. 411,65 ja A. Lepik 101 kanaga, tulu kr. 297,06.

Käesolevas on puudutatud ainult auhinnatute töötulemusi ja toodud mõningaid näiteid, aga juba need näitavad noorte väärtuslikku kaastööd rahvamajandusele. Kui süveneda kogu hoogtööaasta jooksul tehtud töösse ja hakata seda rahale ümber hindama, siis peab küll tõele auandes tunnistama, et noorte poolt tehtud töö on olnud väärtuslik lisa linnukasvatuse arengule ja talude sissetulekute suurendamisele, seda eriti aga väikemajapidamistes.

Maanoorte organisatsiooni uusi juhte.

Kindral-majoor Gustav Jonson.

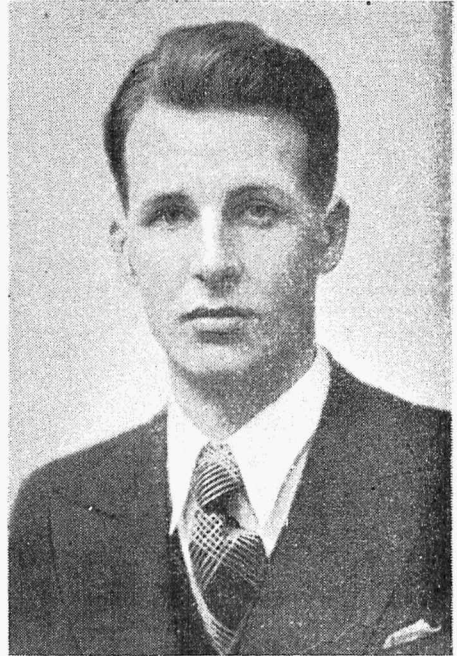
Üleriigiliste Noorsoo-Organisatsioonide
Päävanem.

G. Jonson on sündinud 1880. aastal Viljandimaal Päre vallas. Õppis Riia polütehnikumis, lõpetas kindralstaabi kursused Tallinnas 1923. a. Võttis maailmasõjas osa lahinguist Poolamaal ja Galitsias. Astus Eesti rahvuslikesse väeosadesse staabikaptenina 1917. a. Formeeris 1. Eesti Ratsapolgu. Oli kindralstaabi ülema abi 1923—27. a., Kaitsevägede Ühendatud Õppeasutuste ülem 1927—30. a. Alates 1930. a. III diviisi ja Tallinna garnisoni ülem. 1934. a. määrati Rügivanema (hiljem Vabariigi Presidendi) käsundus-kindraliks.

Käesoleva aasta juunis määrati kindr. G. Jonson Sõjavägede Juhatajaks. Ühtlasi on G. Jonsoni päüle pandud üleriigilise noorsoo-organisatsioonide päävanema kohused.

Neil päevil teostati võistlejate tööde lõpphindamist komisjoni poolt, kuhu kuulusid: Põllutöökoja esindaja R. P a g l a n t, E. Linnukasvatajate Seltsi esindaja E. P r i k s ja „Eesti Munaekspordi“ esindaja F. K a s k.

Komisjon, läbi vaadanud esitatud aruanded, arvestanud kohapäälseid ülevaatu-

Mag. Joosep Nõu.

Üleriiklik Maanoorte Vanem.

Mag. Joosep Nõu on sündinud 1906. aastal Muhu-Suurvallas. Lõpetanud Tartu Ülikooli Põllumajandusteaduskonna 1930. aastal kiitusega. Hiljem omandas samas agronoomia magistri astme. Töötanud 1930—1931. a. Ülikooli Maaparanduse ja Geodeesia Kabineti assistendina. 1932—1937. a. töötas õpetajana Vahi Põllutöökoolis ja Kuremaa kontrollassistendide koolis. 1937. a. määrati J. Nõu Polli põllutöökooli juhatajaks. 1938. aastal kutsuti tema Haridusministeeriumi põllumajanduslike koolide peainspektoriks, millisel ametikohal töötab ka praegu.

Üleriigiliste noorsoo-organisatsioonide päävanema otsusega pandi alates 16. juulist k. a. mag. J. Nõu peale üleriikliku maanoorte vanema kohused.

se andmeid ja üldmuljeid, tunnustas auhinna väärilisteks mõõdnud aastal kanakasvatuse võistlusest osavõtjaist kokku 197 maanoort. Neist näitasid väga häid tulemusi ja saavutasid I auhinna (kr. 30.—) 29 võistlejat, II auhinna (kr. 20.—) vääriliseks tunnustati 57 võistlejat ja III auhinna (kr. 10.—) said 111 võistlejat.

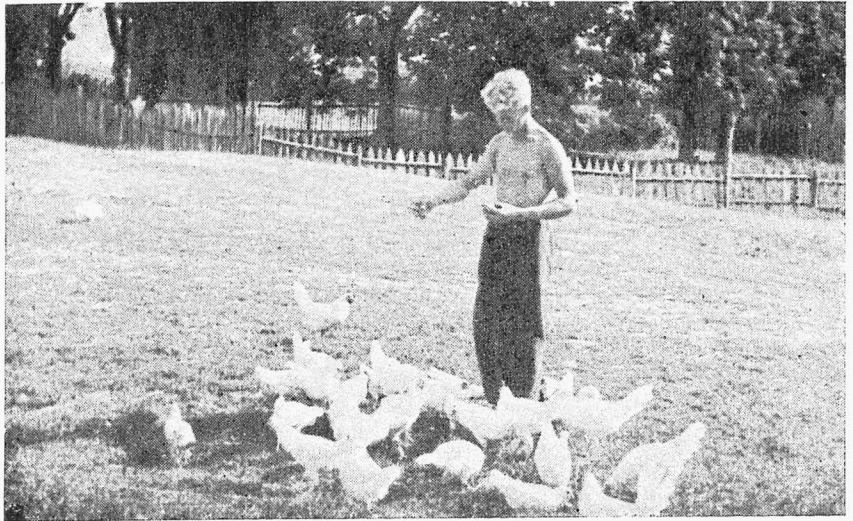
I auhinna vääriliseks tunnustati järgmised võistlejad:

1. Arved Heinsoo. Valgejõe M/r.,
2. Amanda Arumäe. Valgejõe M/r.
3. Aleksander Võesa. Valgejõe M/r.
4. Herbert Luks. Valgejõe M/r.,
5. Leida Arvisto. Kolgaküla H/s. M/r.,
6. Arved Selling. Are M/r.,
7. Benita Lepik. Soeva M/r.,
8. Aino Lepik. Vändra I M/r.,
9. Selma Armvärt. Taritu M/r.,
10. Elmar Noot. Muhu H/s., „Tuleviku“ M/r.,
11. Elmar Ling. Muhu H/s., „Tuleviku“ M/r.,
12. Ferdinand Saat. Muhu H/s. „Tuleviku“ M/r.,
13. Ella Saar. Elme algk. N/ühing,
14. Valdur Kaar. Lümanda M/r.,
15. Konstantin Puun. Mõntu M/r.,
16. August Vaimla. Loodna M/r.,
17. Aleksander Luik. Rahkla M/r.,
18. Elfriede Kangro. Lügänuše M/r.,
19. Evald Pajupuu. Hirvli M/r.,
20. Märt Bökler. Kadila M/r.,
21. Valve Pall. Viisu-Koordi M/r.,
22. Heikki Ilomets. Koeru M/r.,
23. Asta Kaldoja. Koeru M/r.,
24. Ülo õnnepalu. Koeru M/r.,
25. Helmut Hein. Liigvalla M/r.,
26. Senta Soo. Liigvalla M/r.,
27. Adele Kaljuste. Lohu M/r.,
28. Endel Saar. Müüsleri M/r.,
29. Leida Kotkas. Koigi M/r.,
33. Albert Prümmel. Hirvli M/r.,
34. Endel Konsik. Tammistu M/r.,
35. Leili Sainoja. Kivijärve M/r.,
36. Leida Juhkam. Kivijärve M/r.,
37. Vambola Pütsepp. Unipiha M/r.,
38. Madis Pitsalu. Parasmaa M/r.,
39. Leida Siigur. Surju M/r.,
40. Martin Pooland. Sürgavere M/r.,
41. Karl Rehand. Pisisaare M/r.,
42. Elma Nestor. Tänasilma M/r.,
43. Vilma Veermäe. Koeru M/r.,
44. Helga Tähema. Koeru M/r.,
45. Alfred Mändmets. Koeru M/r.,
46. Laura Grauberg. Koeru M/r.,
47. Aino Piirsalu. Koeru M/r.,
48. Helga Liblik. Liigvalla M/r.,
49. Alma Toomsalu. Liigvalla M/r.,
50. Valdo Matiisen. Liigvalla M/r.,
51. Vagur Sepp. Liigvalla M/r.,
52. Valda Soo. Liigvalla M/r.,
53. Hilja Kirsi. Kalitsa M/r.,
54. Piigert Tullio. Norra M/r.,
55. Helmut Vallmüür. Viisu-Koorti M/r.,
56. Elle Mae. Kuru-Jootma M/r.,
57. Aksella Urmela. Kirna M/r.,

III auhinna vääriliseks tunnustati:

1. Linda Sirelpuu. Rahkla M/r.,
2. Liis Guido. Rahkla M/r.,
3. Riho Sirelpuu. Rahkla M/r.,
4. Richard Klaving. Käru M/r.,
5. Alide Ohakas. Kiltsi M/r.,
6. Harald Pärnik. Metsküla M/r.,
7. Meeri Kukk. Kadila M/r.,
8. Leonard Aruväinu. Kadrina P/s. M/r.,
9. Madis Üürrike. Kivi-Vigala M/r.,
10. Arnold Hänni. Haeska M/r.,
11. Adele Kask. Loodna M/r.,
12. Johannes Rahumeel. Randvere M/r.,
13. Villem Kokk. Randvere M/r.,
14. Selma Teern. Taritu M/r.,
15. Herman Vakrom. Taritu M/r.,
16. Ella Mook. Taritu M/r.,
17. Elmar Lei. Lööpõllu M/r.,
18. Heino Vellsaar. Kõnnu M/r.,
19. Aino Käsk. Pamma M/r.,
20. Linda Link. Elme algk. N/ü.,
21. Albert Mets. Laadjala N/ü.,
22. Oskar Põlluäär. Käesla M/r.,
23. Rosalie Kirs. Mustjala M/r.,
24. Linda Ratassepp. Tumala M/r.,
25. Osvald Mägi. Põide M/r.,
26. Endel Kõva. Pärsamaa M/r.,
27. Leonid Lindo. Ninase M/r.,
28. Joh. Tuulik. Anseküla M/r.,
29. Rein Kann. Lõmala M/r.,
30. August Soom. Uue-Lõve M/r.,
31. Johannes Ling. Muhu H/s. „Tuleviku“ M/r.,
32. Hugo Arvisto. Kolgaküla H/s. M/r.,
1. Artemi Laur. Randvere M/r.,
2. Hermann Matt. Randvere M/r.,
3. Klarissa Sass. Randvere M/r.,
4. Marta Kuum. Randvere M/r.,
5. Marta Kuum. Randvere M/r.,
6. Friedrich Laht. Taritu M/r.,
7. Johanna Varatu. Taritu M/r.,
8. Joh. Koplimee. Lööpõllu M/r.,
9. Karl Niit. Lööpõllu M/r.,
10. Linda Raet. Kotlandi M/r.,
11. Oskar Lember. Laadjala M/r.,
12. Oskar Grepp. Pamma M/r.,
13. Voldemar Lepik. Käesla M/r.,
14. Meeta Kodu. Sauvere algk. M/r.,
15. Kalvi Öis. Rahkla M/r.,
16. Ilse Toru. Rahkla M/r.,
17. Milde Soome. Rahkla M/r.,
18. Alfred Mustasaar. Rahkla M/r.,
19. Eldar Saidla. Rahkla M/r.,
20. Silja Kask. Laekvere M/r.,
21. Öie Kuil. Laekvere M/r.,
22. Alviine Palkmets. Laekvere M/r.,
23. Martin Paeste. ÜENÜ Laesvere as. M/r.,
24. Ülo Kull. Käru M/r.,
25. Valter Klaving. Käru M/r.,
26. Adolf Väinjärv. Kiltsi M/r.,
27. Ants Riisapp. Laekvere-Muuga M/r.,
28. Eduard Eever. Laekvere M/r.,
29. Evald Jürnas. Kahula M/r.,
30. Olga Kriisk. Kahula M/r.,
31. Paula Roosvald. Metsküla M/r.,
32. Jaan Toomikas. Haljala M/r.,
33. Linda Biider. Haljala M/r.,
34. Elsa Tooming. Rohu M/r.,
35. Joh. Lillak. Rohu M/r.,
36. Marta Tärna. Oandu M/r.,
37. Linda Aruvälja. Peru algk. M/r.,
38. Aleks. Umalas. Peru algk. M/r.,
39. Eduard Rooste. Peru algk. M/r.,
40. August Hatto. Peru algk. M/r.,

*Üks kanakasvatuse
võistlusest osavõt-
jaist oma kanapere
eest hoolitsemas.*

41. Vilma Säinas. Peru algk. Mr.,	77. Raissa Ignatjev. ÜENÜ Peipsiveere
42. Leida Kuusalu. Vatla Mr.,	as. Mr.,
43. Edmund Soomela. Vatla Mr.,	78. Linda Aasa. Vastseliina Mr.,
44. Oskar Kukk. Vatla Mr.,	79. Juta Siitam. Are Mr.,
45. Huudo Ilves. Vatla Mr.,	80. Jaan Heinla. Are Mr.,
46. Leida Reidla. Kivi-Vigala Mr.,	81. Elvi Lehtsalu. Parasmaa Mr.,
47. Madis Reidla. Kivi-Vigala Mr.,	82. Leida Veskimäe. Parasmaa Mr.,
48. August Hiimägi. Haeska Mr.,	83. Johannes Lehiste. Surju Mr.,
49. Evald Tammsalu. Haeska Mr.,	84. Kristjan Vainu. Soeva Mr.
50. Helga Rimmel. Lähtru Mr.,	85. Argadi Tetsmann. Väandra-Saalema.
51. Hilda Kaljuvee. Lähtru Mr.,	86. Voldemar Pahkla. Eidapere Mr.,
52. August Tiigimaa. Lähtru Mr.,	87. Leida Reinart. Tääksi Mr.,
53. Jaan Kuremaa. Kirbla Mr.,	88. Aliide Käärt. Tääksi Mr.,
54. Jaan Mats. Kirbla Mr.,	89. Irina Järjensalu. Palu Mr.,
55. Arnold Illing. Uugla Mr.,	90. Martin Käärt. Tääksi Mr.,
56. Artur Metsalu. ÜENÜ Sutlepa Mr.,	91. Liidia Must. Palu Mr.,
57. Johannes Kaljusaar. Uugla Mr.,	92. Valve Tavast. Tänasilma Mr.,
58. Osvald Alliksaar. Kasti Mr.,	93. Kalev Enn. Koeru Mr.,
59. Leida Manni. Asukiila Mr.,	94. Meeta Murakas. Kõnnu Mr.,
60. Oskar Jeeberg. Kullamaa P/S. N. Os.	95. Helmut Veermäe. Koeru Mr.,
61. Evald Okapuu. Parila Mr.,	96. Harri Luht. Liigvalla Mr.,
62. Helmi Piroja. Jõgisoo Mr.,	97. Erna Neudorf. Halitsa Mr.,
63. Johannes Laht. Sinalepa Mr.,	98. Alma Krull. Kalitsa Mr.,
64. Väino Karemaa. Martna Mr.,	99. Agate Hindrekus. Lahu Mr.,
65. Hilja Mandel. Luiste Mr.,	100. Helmut Tõnison. Lahu Mr.,
66. Ago Vooglaid. Valgejõe Mr.,	101. Frita Roose. Norra Mr.,
67. Lembit Kalberg. Kolga Mr.,	102. Alinde Saksberg. Norra Mr.,
68. Oskar Kaljuvee. Paldiski ümbr. Mr.,	103. Erich Noorsalu. Puhmu Mr.,
69. Arnold Saar. Kivijärve Mr.,	104. August Terasmaa. Pikavere Mr.,
70. Laine Jõemets. Vara-Matjama Mr.,	105. Lembit Saar. Müüsleri Mr.,
71. Eduard Kase. Vara-Matjama Mr.,	106. Hugo Muuga. Kuru-Jootma Mr.,
72. Joh. Põhjatü. Konguta Mr.,	107. Endel Toomsalu. Kuru-Jootma Mr.,
73. Karl Pihlak. Laeva Mr.,	108. Emilie Kiisküla. Kuru-Jootma Mr.,
74. Karl Sulg. Kuuste Mr.,	109. Endel Härmaste. Alliku Mr.,
75. Lembit Käarik. Rasina Mr.,	110. Linda Särgava. Põikva Mr.,
76. Evald Talla. Pala Mr.,	111. Tiiu Jüris. Laupa Mr.

Esinegem väljapanekutega näitustel.

Sügise lähenemisega algavad mitmel pool põllumeeste ringkondades ettevalmistused põllumajanduslikkudel näitustel esinemiseks. Näitused, mis meil teatavate ajavahemikkude järele leiavad aset mitmel pool keskustes nii linnas kui maal, on kujunenud kohtadeks, kus edasipüüdja põllumees tutvustab teisi oma saavutustega mõnel põllumajandusalal. Üksiku põllumehe väljapanekute kõrval on näitustel aga aasta-aastalt omandanud järjest suuremat tähtsust põllumehega seotud organisatsioonide esinemine näitustel. Organisatsioonid teevad seda oma ülesseatud sihtide kohaselt põllumeeste ja teiste näituse külastajate õpetamiseks ja valgustamiseks oma ala uuemate saavutustega. Seega on organisatsioonide näitustel esinemise siht laialdasemate ringkondade tutvustamine oma tööga ja tööülesannetega.

Ka maanoorterigid oma olemuselt põllumajanduslikud organisatsioonid. Nende ülesanne ning töösuund üldjoontes käib põllumehe silmaringi laiendamise ja tema teadmiste tõstmise suunas. Igal maanoorterigidil on oma tegevusaja jooksul saavutatud midagi, mis võib pakkuda õpetlikku mõnele põllumehele. Maanoorterigidel oma tegevuse soodsamaks korraldamiseks on aga veel vaja saavutada oma lähema ja kaugema ümbruskonna tähelepanu ja lugupidamist. Sellepärast on maanoorterigidel küllalt tähtis esineda väljapanekutega põllumajanduslikul näitustel, kui niisugune peetakse kättesaadavas kauguses.

Maanoorterigid esinemine näitustel peab olema aegsasti ja põhjalikult läbi mõeldud. Juhuslikult ja hooletult korraldatud väljapanekuga võib ringile ainult kahju tuua. Juba aegsasti tuleb selgitada, missuguse väljapanekuga saab iga üksik liige esineda. Seejärele tuleb läbi kaaluda, missugused väljapanekud saavad ringi liikmed ühiselt, seega organisatsiooni poolt, välja panna. Kõige lõpuks tuleb aga kaaluda, mida peab ring tegema, et

kõiki ringi väljapanekuid siduda võimalikult üheks tervikuks ja seejuures neid näituse külastajatele nii esitada, et see neid tõmbaks väljapanekut jälgima ja pakuks seejuures küllalt õpetlikku. Kaunistuse oskusega ja kunstniku kalduvusega noored tulevad aegsasti tööle rakendada, et väljapanekuile võimalikult nägusamat ilmet anda.

Millega ja kuidas esineda näitustel.

Maanoored ja maanoorterigid võivad näitusele välja panna kõike, millega maanoored ringis tegelevad. Esmajoones tuleb väljapanekuid valida tööettevõtetest, mis ringi liikmetel on käsil. Kui on ringi liikmete vahel võistlus käimas köögiviljakasvatases, siis tuleb sellelt alalt väljapanekuid valida. On ringis laiemalt katsetamisel heinaseemne-, suhkrupeedi- või kanepikasvatus, tuleb neilt aladelt esitada üksikute liikmete saavutusi. Paremad kanakasvatatajad ja loomade pidajad ringis esinegu oma lemmikutega. On ringis hiljuti korraldatud mõni nais- või meeskäsitöö kursus, siis tingimata esinetagu võimalikult täiusliku väljapanekuga selle kursuse tulemustest. On toimunud mõni kirjatöö või muu võistlus, millest jäljed järele jäänud, siis esinetagu ka paremate tulemustega sellelt alalt.

Ringi liikmete tööettevõtete tulemusi näitustel esitades on väga soovitav iga niisuguse juure esitada ka arvestusvihikut tööettevõtte kohta. Arvestusvihik annab väljapanekule kaalu, kuna see annab ülevaate väljapaneku juures teostatud tööde ja selle tasuvuse kohta ning näitab, et väljapanek on kavakindla töö vilj. Ilusat viljavihku ja suurt juurvilja on kerge leida ja näitusele välja tuua, aga selle juures tööettevõtte arvestusvihiku puudumisel ei ole kuidagi võimalik ümber lükata hindaja kahtlust, kas see on ikka noore enda kasvatatud.

Ringi ja ringiliikmete töötulemusi näitustel esitades on vajalik neid esitada üheskoos ühise väljapanekuna. Selleks tuleks

Simuna maanoorte poolt näitusel esitatud õpetlik kanakasvatuse väljapanek.

neid võimalikult koondada ühte ruumi. Raskusi enamasti tekitab loomade ja lindude paigutamine koos teiste väljapanekutega. Siin tuleb enamasti näituse korraldusest tingitult need paigutada vastavatesse osakondadesse üksikesinejate väljapanekute juure. Kuna aga noored oma saavutustega ei suuda täiel määral võistelda teistega, siis tuleb vahe tegemiseks väljapanija nime järele märkida silmapaistvalt: „N. maanoorterangi liige. Kuulub N. maanoorterangi väljapaneku juure.“

Lõpuks olgu tähelepanu juhitud veel mõningale väljapanekute esitamise küsimusele. Väljapanekute ülesseadmisel ei tohiks kõigepäält ruumiga liiga kokku-

hoidlik olla. Ruumi peab niipalju jatkuma, et oleks läbiviidav väljapanekute kindel rühmitamine. Köögiviljad, näiteks, peavad olema omaette, põllusaadused omaette, käsitöödest ja hoidistest tulevad moodustada omaette rühmad. Nii üksikuid väljapanekute rühmi omaette paigutades suudab väljapanek pakkuda näituse külastajale paremat ülevaadet.

Kõigi selle juures ei või unustada, et omajagu tähtsust on ilul ja kaunistustel. Sellel on suur ülesanne vaataja tähelepanu paelumiseks. Väljapaneku kaunistamiseks tuleb eriti kasutada meie nurmede ja niitude saadusi — viljapäid, vihke ja põllulilli.

A. T.

Arstide komisjon akna taga.

AUHINNATUD ROMAANIST „SÖBER MERERÖÖVEL.“

Arkasin üles mingisuguste häälte pääle. Vaatasin kella. Kaks tundi oli möödunud mu haigeksjäämise ajast.

Hääled tulid õuest akna alt. Üks rääkija kuuldus olevat Riina ema, teised kaks olid mulle tundmatud. Ainult niipalju võisin häälte järgi kindlaks teha, et üks oli mees ja teine naine. Arvatavasti mõlemad vanemad inimesed. Kui olin mõned minutid nende jutuajamist päält kuulnud, sain aru, et see oli midagi nagu kolme arsti nõupidamise taolist. Tehti väliste tundemärkide järgi mu haiguse diagnoosi.

„Kukkus enne järve, nüüd on niisugused valud kõhus ja külmavärinad jooksevad üle selja,“ andis Riina ema kokkuvõtliku kirjelduse mu haiguse käigu kohta.

„Kopsupõletik“, langetas võõras naine oma otsuse. „Meie sulane, näe, kukkus ka mineval aastal järve, talvel küll, ja sai kah kopsupõletiku. Või see suvelgi teistmoodi on. Minu isa juba, kadunuke, ütles alati, et see meie järv, see pole kellegi hää järv. Kihvtine vesi olevat teisel. Minu ajal ei läinud ükski inimene sinna sisse, ainult mõisapreilid käisid vahel. Näe, ei läinud ka teistel elus hästi, ühe, selle Emma-preili, oma mees oli Saksa maal maha lasknud — mis neil sääl jälle oli ütlemist ette tulnud — abieluinimeste asi — ja teine, see Margareeta-preili, suri ka õige noorelt. Tiisikus või mis asi tal sinna sisse oli lõõnud — Pindu ema teadis rääkida. Noo-jah, see meie sulane, Jaan oli ta nimi, praegu on teine vist Matsjaagul, oli tulnud mineval talvel nii pärast jõulu — nojah, ma mäletan, see oli just paar päeva enne seda, kui Kuristiku Peep meie Sohviel kosjas käis, — tulnud jah pimedas üle järve, korraga tunnud, jää nagu hõljutanud ennast all. Tema vaadanud ümber, et mis kurjavaimu tükk see peaks jälle olema, kui

olnudki karmauhti sees. Jalad puutunud küll põhja, see oli sääl Padakõrva pool otsas, aga välja ei saanud enam kuidagi. Ligenenud siis sääl oma tund aega ära. Siis läinud Mullika peremees säält mööda ja kiskunud ta tokiga välja. Noh, siis oli kah, nii kui koju tuli, nii oli haigus käes. Mina veel andsin teisele koirohuvett juua, muidu, kui midagi paistetanud, on see väga hää, aga midagi ei aidanud. Ei tea, kui kaua teie tüdruk kah pidi vees ligunema?“

„Nad vist olevat kohe välja roninud,“ ütles Riina ema.

„Noo-jah, meie sulane oli küll tund aega olnud,“ kordas võõras naine. „Aga eks ta mõnele mõju jälle rutem kui teisele.“

„Ei tea,“ jätkas Riina ema oma kahtlemist, „kas meie omal on ikka kopsupõletik. Sa ütlesid, Jaanil olevat rinnus valutanud, aga meie oma karjub valusid hoopis kõhus.“

Kahetsesin, et ma ei taibanud neid valusid natuke ülespoole seada, siis poleks olnud nii palju vaidlemist vaja.

„Ega see ole jah nii päris kindel,“ laskis nüüd ka komisjoni meesliige kuulda põrisevat häält. „Tal võib väga hästi ka kreeps olla.“

„Nii noorele inimesele, räägitakse, kreeps ei hakkavat veel,“ kaitses Riina ema mu tervist selle inimsoo kõige kurjema vaenlase vastu.

„Ei haigus küsi, kuhu ta külge lööb, olgu noor või vana,“ tungis vastane oma lemmikuga pääle.

„Mina olen kuulnud,“ lõi kolmas komisjoni liige oma teadmisega hulka, „et kreepsihaiged hoidvat näost kollased.“

„Oot' ma õige vaatan läbi akna, misuke see meie tüdruk on,“ ütles Riina ema.

Pigistasin silmad kinni. Või neil vaja teada, et kuulan päält.

„Hoiab teine, jah, nagu natuke kollakat moodi,“ teatas perenaine mõne sekundi pärast. See näitas, et ta oli juba pilgu heitnud ja ma võisin jälle üles ärgata.

„Mis ta sääb teeb?“ päris võõras naine. „Magab.“

„Ahah! Oot' las ma vaatan ka.“

Teadagi uinusin jälle, püüdes oma arstidele võimalikult hääd muljet avaldada.

„Niisugune kondine paistab teine olevat,“ teatas võõras naine oma tähelepanekuid.

„Vaata! kui rumalasti ütleb saleda joo-ne kohta,“ mõllesin mina.

„Ega see teil vist küll jõua ei tea mis tööd ära teha,“ jätkati akna all.

„Ei ole teist veel sundinudki kunagi,“ teatas Riina ema. „Paistab kaunis harjumata olevat. Niisuguse tegemisest on teinekord rohkem kahju kui kasu.“

„See möldri-ema olevat rääkinud, alustas võõras naine nagu viivitades, „ei tea, kas see on küll õige või, et ta olevat teil nii natuke puuduliku aruga. Et üks õhtu teie peremees tahtnud põrsaid laadale viia, olnud teine põrsad salaja kastist välja pildunud ja ise asemele roninud. Peremees ei olevat midagi aru saanud, kastil olnud tekk üle visatud ja tüdruk muudkui ruianud sees nagu siga. Õnneks saanud möldri-ema tee pääl vastu ja saanud aru, et ega see ikka õige sea hääle ole. Muidu oleks, hull, lasknudki ennast laadale vedada, ja kus teistel hulk aega raisatud, ei tea mille eest.“

„Näe,“ mõllesin mina, „kus on ometi luuleand maetud.“

„Mis ta lorab!“ pahandas Riina ema. „Pole meil tahtmistki olnud laadale sõita. Ja vaat' kus tuli mul õige häälekuulja välja.“

Järeldasin sellest, et Riina ema polnud informeeritud mu eileõhtusest seiklusest.

„Mina ütlesin ka,“ võttis võõras naine kohe teise noodi pääle, „et mis ta ajab niisugust juttu. Ise ei kuule enam püssipaukugi, kui just kõrva ääres ei lasta, ja siis korraga tema saab aru, et ei olegi põrsa hääle.“

„Ta küll paistab nii natuke kerglase mooduga olevat,“ siirdus Riina ema jälle

minu isikukirjeldusele, „aga linnainimesed on peaaegu kõik niisugused. Ega see- pärast veel keegi loll ole.“

„Muidugi ei ole,“ pöörsid nüüd kõik ühel meelel möldri-ema vastu. „Ta on üldse tigea iseloomuga vanainimene, teeb muudkui tühje jutte.“

„Aga kuidas see teie sulane terveks sai, kas andsite midagi rohtu ka?“ küsis Riina ema, kes nähtavasti siiski hoidis rohkem kõpsupõletiku kui „kreepsi“ poole.

„Eks ikka saanud anda ka, hakkas võõras naine jälle oma lähtsust tundma. „Arsti tõime esialgu, selle vana Kaalepi säält Mustamäelt. Hakkas teine ju esimesel õhtul kohe kõvasti soiguma ja muudkui tahab ennast sängist välja veeretada. Tohter kirjutas mingisuguseid pulbreid — vanamees tõi apteegist ära kah — kahekse senti maksid raiped ja ei tea, mis sääle veel ära ei olnud — natuke valget puru paberi sees! No ja siis kompressi käskis kah panna. Aga niisugune vigurdamine ei aita midagi. Jaan sõi siis viis pulbrit korraga ära, — ei midagi, — väherdab aga edasi. Mina ütlesin siis vanamehele, et proovime õige tubakavett. Minu ema, kadunuke, kui tal midagi viga oli, kas rinde alt valutas või kõht oli paistes või rimatismus lõi jalgadesse, tema jõi alati tubakavett ja ütles, et kohe hakkas palju parem. Andsime siis Jaanile ka kruusitäie tubakavett, jäi teine kohe magama nagu surnu — me juba vanamehega ehmatasime, et nüüd on hing läinud Jumala juure — aga teisel hommikul ärkas üles ja ütles, kohe palju parem olevat.“

„Tubakavesi?“ mõllesin ja tundsin suus mõru maitset. „Ega nad ometi mind kavatse selle mõjuva medikamendiga hakata arstima?“

„Ma olen kuulnud, et maoli olevat ka igasugustele haigustele väga hää,“ rääkis Riina ema.

Kikitasin kõrvu. Ei tea, mis rohi see maoli peaks olema?

Sain seda kohe teada. Võõrale naisele näis see koht arstiteaduses niisama tume olevat kui minulegi.

„Maoli?“ küsis ta. „Ei ole nagu kuulnudki.“

„Ega seda, jah, uuema aja inimesed enam tea,“ oli Riina ema valmis lahkesti seletust andma, „aga minu vanaemal, ma mäletan, kui ma veel laps olin ja karjas käisin, oli seda alati pudeliga tagavaraks. Kui lõime põlve ära või hammas hakkas valutama, vanaema tõmbas teist ikka pilpaga pääle. Tehti seda niiviisi, et püüti metsast madu kinni — parem kui kihvtine, see olevat kangem — ja aeti pudelisse. Siis kõvasti kork pääle ja riputati katuse veere alla päikese kätte. Sää! ta seisis oma paar nädalat, kuni uss sooja käes täiesti eliks oli muutunud.“

„Ussil ju luud ka, need jäid ikka alles? uuris mehe hääl.

„Ei jäänud alles midagi,“ seletas Riina ema. „Ussil olevat kondid ka niisugused sulavad. Ma ju ise nägin. Päril läbipaistev eli niisugune, natuke kollakat värvi.“

Mul kippus süda kurku ronima. „Ei tea, kas siit on kusagilt usse saada?“ mõtlesin hirmunult.

„Ta võib mõjuv küll olla,“ arvas võõras naine. „Mõt!e, see kihvt kõik sulab sinna sisse ära.“

Kas nad kavatsesid selle rohuga mind kokku määrada või seda mulle koguni sisse joota, seda polnud nende senisest jutust aru saada. Igatahes otsustasin, et kui näen siin majas kellegi käes pudelit läbipaistva kollaka vedelikuga, selle kohe puruks lüüa. On kindlam.

„Mina aga ütlen,“ võttis nüüd võõras mees sõna enda kätte, „kõige parem rohi on ikka päril lihtne lambasõnnik. Leota paar pabulat vees ära, tilk piiritust pääle kah ja haigusest pole enam haisugi. Mina oma perega olen eluaeg ainult seda rohtu tarvitanud ja, näe, mis meil viga on! Kõik terved nagu kalad.“

„Seda jah,“ nõustusid naised.

Mina läksin hirmuga kuumaks. Nagu oleks tõepoolest mõni krees või kopsupõletik külge lõõnud.

„Parem lähen juba lehmade juure,“ mõtlesin.

Mees asus pikemalt seletama haigusi ja nende käike, mis ta kõik oma imerohuga oli välja ravinud. Kui ta sõnu uskuda, siis pidid need küll olema hullud haigused, mis ta perekonnale kallale kippusid. Näiteks lõõnud ta naisel korra herneid nahaalune täis. Pojale hakanud jälle keegi luupainaja pääle käima. Ainult ma ei saanud õieti aru, kellele siis seda hääd rohtu anti juua, kas pojale või luupainajale. Ta ise neelanud korra, muidugi kogemata, kirja nõelu alla. Ka selle toonud imearstim välja, ja nii hästi, et ükski nõel ei puudunud.

„Seda võiks küll proovida,“ leidis Riina ema. „Mul on kodus ka tilk piiritust. Kui tüdruk just kohe terveks ei saa, ega see kahju ka midagi tee.“

Konverents siirdus akna alt eemale. Riina ema kuuldavasti lubas võõrastele enne lahkumist veel oma vastseid põrsaid näidata, et kuulda nende asjatundlikku arvamist.

Tõusin istukile, ronisin sängist välja ja piilusid minejatele kardina tagant järele. Nad kadusid lauta. Mina hüppasin aknast välja ja lippasin minema. Arvan, et oleksin seda teinud ka sel juhul, kui mul tõepoolest oluiks nelikümmend üks kraadi palavikku. Usun, et kui ka linnas haiglas säärased mõjuvad medikamentid tarvitusele võetakse, muidugi enne tarvitamist nende koostist haigetele teatades, siis ei leiduks paari tunni pärast enam ühtki patsienti. Juhataja võiks sõita välismaale ja panna kõik kuulsad kolleegid oma kiire ravimeetodi ees põlvili.

JOHANNES VARES-BARBARUS.

Lihtne lohutus.

Pääministri viimasena ilmunud
XI värsikogust „Üle läve“.

Mind mitmel korral reetnud
mu vaevamaade muld.
Vaim pimeduses veetnud
öid, kartes näita tuld.

Mind alatasa solvand,
ma naeratanud vaid.
Vast olen vargsi olvand
mu rahvast, külit maid.

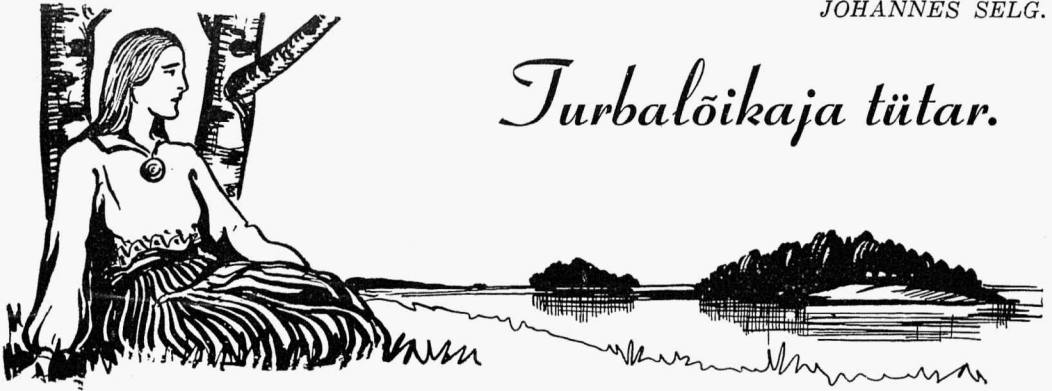
Ka siis, kui oled käinud
sa endatapu teid,
vilkkalvust veel ma näinud,
et kaotusest saand leid.

Sind olen pidand omaks,
ka siis, kui oled väär,
kui meie vahel komaks
olnd vabaduse äär.

Kui praegust hindan vaatust,
kus pime saal ja ramp,
ses väikerahva saatust
näen: — ees kui vaimu lamp.

Kord jälle luulelõkkel
me leiame end koos,
kui varisevad tõkkes
üldvaimustuse hoos.

Siis kustutad mu võlad,
sa, kurjast vaevat Saul,
kui Eestis jälle kõlab
töömehe vaba laul.

Turbalõikaja tütar.

3.

Kolm aastat möödus vahepääl, ilma et midagi oleks juhtunud, kuid neljandama kevadel löi kogu Männikuru küla jälle korraks kihama, sest — nii Madi-sele kui ka Tiiule saabusid Rootsi riigi templitega kirjad, kus Kaspar teatas, et tema töö olevat nüüd tehtud ja ta tulevat peatselt koju tagasi. Ja koju ta tuligi paar kuud hiljem, siis kui parajasti külve hakati maha tegema.

Kaspar oli väga peenelt ning võõra viisi järgi riides ja ta tõi enesega väga mitmesuguseid esemeid kaasa, missuguseid selles külas veel kunagi enne ei olnud nähtud. Sääl oli näiteks hõbekann, mis kandis samasugust vappi, nagu seda oli märgatud Turba-Toiva ütist leitud peekrilt. Siis oli Kasparil veel mitmesuguseid toredaid relvi, seanahka köidetud raamatuid, kirjutusriistu ning üks suur maal, mis kujutas peaaegu elu-suuruses — Turba-Toiva tütar. Aga sellel pildil Toiva tütar kandis oma juustel uhket, vääriskividega kaunistatud diadeemi, ja pildi nurka oli maalitud sama vapi kujutus, mis asetseb Kaspari hõbekannul.

Kogu Männikuru küla imestas, rääkis ning arutas. Eided aga pistsid pääd kokku ja varsti levis kuuldus, et päike olevat Kaspari puuvangistusest lahti sulatanud, kuid järgmisel sügisel minevat ta sinna jälle tagasi.

Ent seekord jäid külalaised oma enustustega kuivale. Kaspar ei läinud

kuskile. Veel samal suvel nais ta Luha Tiiu, kelle palged ootamatu õnne silitusest imekaunilt õitsema olid lõõnud, ja sügisel algas suur raiumistöö, sest Kaspar, kes rahvajutu järgi Rootsimaalt suure kotitäie kulda oli toonud, alustas nüüdsest suure hoolega oma talu kohendamist, mis ta mõisavõlast täiesti priiks oli ostnud. Kaspar palkas mehi, laskis vesiseist põldudest kraavid läbi tõmmata, peenraailt võsa maha raiuda ja heinamailt mättad mättakirvestega kõrvaldada. See kõik sündis uue viisi ning tarkuse järgi, mida Kaspar vahel oma seanahka köidetud raamatuist uuris, kus olid säärased keerulised jooned ning tähed sees, et Tiiu vahel Kasparile käed kaela ümber pani ja naeratades lausus:

„Aga, Kaspar, sa oled sääl võõral maal nii targaks läinud, et ma hakkän päris kartma!“

Ja Kaspar oli tõepoolest targaks läinud. Näis, et ta oli neid kolme aastat, mis ta kodust eemal oli pidanud viibima, hoolega kasutanud. Isegi mõisasaks käis mõnikord tema tööd vaatamas ja pärast seda lasti mõisamaidki mitmest kohast kraavide sisselõikamise läbi parandada, nii et vesi kõik alla järve jooksis. Kuid see polnud veel kõik. Kaspar palkas töömehe, tegi puust toru ette, mis kahest poolest kokku käis ja töömehe hakkasid neid nobedasti järele tegema. See võttis õige mitu nädalat aega, aga kui see töö lõpuks valmis sai, siis algas torude kraavidesse panek ning mullaga katmine.

F. Liiv'i puulõige.

Kaluri kodu.

„Küll see Kaspar nüüd mürab!“ ütlesid ümberkaudsed, aga ei saanud midu rahu, kui et pidid ise ka igapäev ringi ära käima nende kraavide ning torude juures.

Järgmisel kevadel, kui naabrite väljad ning põllud ligunesid nädalate kaupa liigvee all, olid Huntsaare põllud nii tahedad ning kuivad, et mine pääle kasvõi tantsima.

„On ikka tarkusest kasu ka — ja sellest, kui inimene kaugel maailmas ringi liigub“, arvasid naabrimehed ja otsustasid ka ise lähemal ajal võimaluste piirides pihta hakata.

Kuid Kaspar ei jätnud veel sellega. Vana ja pimedata are asemele kerkis paar aastat hiljem suur, suurte akendega ning kõrgete ustega elumaja, millel oli nagu haarberil kunagi tervelt kaks korstnat pääl. Elumajale järgnes laut, esimene

laut kogu Männikurus, kus oli sees nii valge, et võis isegi lauluraamatut lugeda. Kui aga Kaspar linnast uut moodi adra tõi, mis pidi olema Rootsisis tehtud, siis vangutasid mehed päid ja ütlesid, et Kaspar minevat liiale. Aga kui nad nägid neid vägevaid ning sügavaid vagusid, milliseid tõmbas uut moodi ader, siis nad ainult ohkasid, sest nende jõud sinna maale ei ulatanud — vähemalt esiotsa, mil põllud veel vähe saaki andsid. Kaspar aga õpetas neid oma uue adraga ümber käima ja paar aastat hiljem oli juba pea igas Männikuru talus uut moodi ader, mis võimaldas hääd, sügavat kündi.

Nii oli saanud Kaspar Männikuru külale uueks tee- ning sihinäitajaks, kusjuures teda avitas tema naine Tiiu.

Nende lapsed elavad veel praegugi Männikurus ja Huntsaare talu on üks eeskujulikumaid kogu selles ümbruses.

*

Turba-Toiva lugu jäi aga männikuru-
lasile selgitamatuks saladuseks. Kaspar
vaikis sellest täiesti, Tiiu samuti, ja va-
na Madis ei teadnudki sellest kuigi palju,
millistel asjaoludel Kaspar lahkus koos
Turba-Toiva ning tema tütrega oma ko-
dukohast. Kuid mõni aasta hiljem, kui
Turba-Toiva lugu ja ühes sellega ka
Kaspari tagasitulek juba oli ununenud,
rääkis mõisa valitseja, kes oli käinud
mõisa vanade kaartide pärast Rootsi-
maal, et Rootsi riigi päälinnas, Stokhol-
mis, kohanud ta ühel päeval uhket, vap-
pidega kaunistatud tõlda, milles istunud
kindralimundris mees, uhkeis rõivais
noor preili kõrval. Ja ta võivat selle pää-
le vanduda, et too kindral polevat keegi
muu olnud, kui — Turba-Toiva...

Valitseja oli seda Toiva-asja püüd-
nud huvi pärast Rootsis õige mitmetpidi
uurida, kuid säälsed ametnikud polevat
talle midagi tahtnud seletada. Ainult
niipalju kuulnud ta ääri-veeri mööda, et
mitmekümne aasta eest saadetud üks
tähtis aadlik ning sõjaülem mingi eksitu-
se pärast igaveseks maalt välja. Kuid
hiljem, kui loost olnud möödunud juba
mitukümmend aastat, selgunud mehe
süütus: ta otsitud üles ja toodud kodu-

maale tagasi — vana ning halli mehena,
kes aga siiski olnud veel hää tervise juu-
res. Ja siis antud talle ka kõik auastmed
jälle tagasi.

Sellised olid kuulujutud. Kuidas lu-
gu päriselt oli, seda teab üksinda Jumal
taevas. Kuid kindel on, et Turba-Toiva,
too kummaline, kuid vapper töömees, ja
tema tütar, siirdusid Rootsimaale ja et
Kasparil oli sääljuures ka oma osa täita.

Männikurus aga vanad eidekesed
usuvad veel praegugi, et ühel kevadisel
päeval koos kurgedega vana Turba-Toi-
va tuleb siiski kord veel metsast, kott
seljas ning kadakane kepp käes, et alata
turbalõikust oma harjunud viisi järgi.

Ent — Turba-Toiva ei tule siiski
enam. Ja kui ta tulekski, siis poleks tal
Männikurus enam midagi teha, sest en-
diste turbaaukude asemel on nüüd kõik-
jal kultuurmaa, kus suveti mühab tugev
vili. —

Võib-olla oli see Turba-Toival kõige
õigem minekuaeg, kui tütar talle Rootsi-
maalt järele tuli ja ta koju puhkama viis.
Üks kultuur andis aset teisele — järele
jäid vaid legendid.

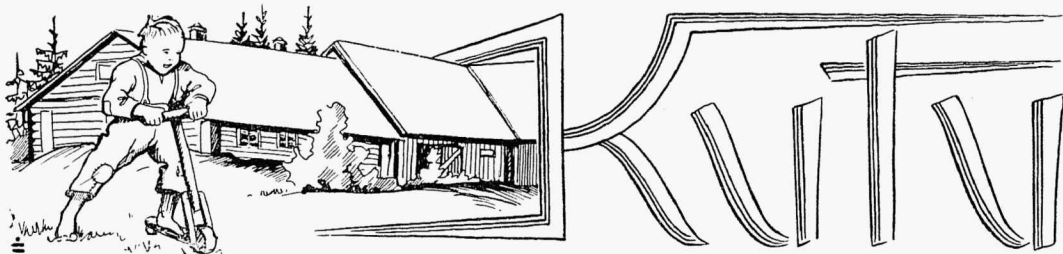
(Lõpp.)

Tänavukevadisi kirjanduse laureaate pildis.

August Jakobson meenutas mälestusi laulvast kuldnokast, kuni hakkas nügema „Väärastusi“ 1500 kroonist — A. H. Tammsaare esitas oma sõpradele luigelauluna hääsüdamlise Põrgupõhja uue Vanapagana. — M. Metsanurk avastas tule tuha all ja sai leinutasuna 1000 krooni.

(J. Kangro joonis.)

Sulev Ränis.

Kutu ei mäletanud mind enam. Jaa, kui mina isegi kasvaksin paari aasta jooksul poole pikemaks, võib-olla ei mäletaks ka mina enam oma endisi sõpru.

Ma saabusin koju, kust ma ära olin olnud mitu aastat. Esimesel päeval aitasin ma vennal rukkeid siduda, põllule said naprade read. Siis ma parandasin jalgväravat, ja Kutu vaatas seda eemalt. See oligi esimene päev ja see oli laupäev. Ma vaatasin ise ringi. Ning mitte kuidagi ei tahtnud mu meeltes püsida see laupäev, mis ümbritses mind praegu, vaid paljud teised endised laupäevad, mis olid siin varem olnud. Iga heli, iga üksik asi kis kus minust üles vanu mälestusi.

Kui ma kuulsin, kuidas Kutu sõitis ringi mööda õueteid jalgrattal, mida tal tõeliselt ei olnud, siis meenus mulle mu omaaegne piiritu soov jalgratta järele. Mina ei saanud seda siis, nüüd tahtsin ma selle Kutule teha.

Ega sää! pole palju vaja. Saag, põitel, oherdi, lauajupp, paar ketast tammepaku otsast. Ma tegin Kutule jalgratta.

Nüüd ta töötas sellega vahetpidamata õuel, üks püksilapp lahti ja nägu õnnelik. Ta sõitis ja helistas kella: trill-trill-trill-trill! Hoitagu eest, hoitagu nüüd eest! Ja juba kindlaks kujunenud maršruut oli tal: maja ukse eest suure värava juure, säält aidaukse juure, säält põlluvärava juure ja säält jälle majaukse ette. Trill-trill-trill! hoitagu aga eest!

Aga siis juhtus õnnetus! Poiss sõitis kivile otsa, mis kükitas tee ääres! Ta ise sai tublisti haiget, kuid ta unustas selle kohe. Sest ratas — ratas — sää! oli midagi murdunud! Ratas ei sõitnud enam.

Kutu vaatas oma sõidukit ehmunult. Taganes siis paar sammu ja lähenes uuesti,

et vigastatud kohta käega katsuda. Ei, midagi polnud teha! Nutt purskas ta suust kui plahvatus ja ta jalad panid pardipoja väledusega jooksma toa poole, kus ema oli.

Mina asusin talle teele ette ja püüdsin ta kinni. Kuigi see polnud kerge, sest minust taheti rinnaga läbi murda.

„Oi-oi-oi!“ ütlesin ma, „kui mehel on nii suur jõud, siis ei maksa minnagi ema juure! Tühja ka, mis teab tema rattast, meeste asjast!“

Ma tassisin Kutu tagasi õnnetuspai gale.

„Kiviloru! Küll me talle näitame, kus tema paik on! Tule aga, Kutu, ise appi!“

Ei, Kutu ei tulnud. Ma veeretasin ise kivi ära, millel polnud sel paigal otstarvet. Kutu püüdis ka vedada, kuid niipea kui pääses — maja poole! Ja Kutu ei kuulnudki mind, sest ta kisendas.

Siis võtsin ma tal õlgadest kinni ja tõstsin oma näo kõrgusele:

„Sa oled ju mees?“

Kutu karjus.

„Esse räägid, mis?“

Natuke ta kuulatas... — Ah siiski, eksitus! Vahel peab ju tõmbama hinge, kui tahad korralikult nutta.

„Kutu, kassi nimi on sul! Mis sellest, aga tatta-ratta teeme terveks ise!“

Paus pool minutit.

Noo, muidugi on Kutu mees. Tema ei jäta, tema nutab asja pärast!

Mina võtsin siis mütsi pääst ja ütlesin talle:

„Ole pai ja nuta siia sisse natuke! Homme on kuri ilm — ja mul läheb siis vaja.“

Ei, mütsi tema küll ei võinud nutta. Ta nuttis parem otse maha, mulla sisse. Ta

Puhastus.

Rümpilvedes taevas tukkus,
tilkhaaval vaigutses mänd,
ruskas okstes oravahänd,
alla vaikusse käbi kukkus.

Oma unedes mesiselt-laisus
laskis ristikhein longu pää:
nõnda hääbuda juurteni hää,
kui sind hoitakse tulises kaisus.

Aga õhk see paisus ja pundus
ja ähvardust imbus täis.
Ule haabade värahtus käis,
ning veel vaiksem siis vaikus tundus.

Pää käppadel, peni vahkas,
must vari läks üle vao.
Uks raps — ja pilvedemao
nagu pussiga äike lahkas.

Ja siis pahinal alla paiskus
kõigist lüüsidest vetepais.
Uks rabin vaid puis ja mais,
peksti välja säält unistav laiskus.

Ja kui ilm oli uueks uhat,
hingese vilet löid peoleod.
Ah need tahted, püüud ja teod —
neid näis korraga terve tuhat!

pää keerles minu mütsi eest ära nagu tuul
lelipp kõue ajal. Kuid siiski... õigest nu-
tust ei saanud sel viisil enam asja. Kolme-
neli põiget veel, siis paiskus uus kohutav
õhusõõm, mis oli rindu tõmmatud nutu
jatkamiseks, säält välja naeruna.

No jaa, polnud ju õieti midagi.

Tühine murre. Kui lõime Kutuga ka-
hekesi rattapuule uue lapi pääle, oli veel
uhkem asi kui kunagi enne.

Kutu ei nutnud enam, ta oli jälle rõõ-
mus. Kuid midagi vaevas teda veel. Tal
oli siiski piinlik, et ta nii oli nutnud. Ta
pidi selle alanduse millegagi tasuma, mil-
legi muuga. Mis see'nd oligi?

Ma nägin, et ta seadis tüki aega oma
suud ja proovis midagi. No mis see nüüd
ometi oli? Tikerberipõõsas see pidi ju
kindlasti leiduma.

Siis ütles ta äkki hirmunud:

„Siin põõsas on suur uss...“

„Mis asi?“

„Uss. Ussss!“

Ah jaa. On jaa! Oi, mis sellest, et
pisut suhiseb veel — keel on liig pikk ja
ulatub hammaste vahele. Ilma eseta ei
saa aga välja öelda meest...

Ja müüid me olime sõbrad. Tema oli
mind jälle tunnustanud omaväärseks.
Nüüd me käisime koos ringi mööda õuet
ja aeda ja kuulatasime ning vaatasime lau-
päeva õhtut koos.

Tagaõues karjus Taat Siat. Lammas
oli pistnud pää läbi aiapilu ja näri-
vat nüüd tubakalehti. — Eks ole, ega Taadi
põhimõtteis ei kahelnud me kumbki. Tu-
bakaaed oli sama püha kui Paradiisiaed.
Lambakari võis ennem olla päeva otsa
linapõllul, aga katsugu kellegi koon näk-
kida tubakalehe äärt!

Läbi vaikse õhu, milles päikesekiired
ujusid juba rööbiti maapinnaga, kostis
Kutu ema pehme hää. Või oli see minu
ema hää — ja ei olnud see laupäev sugugi
tänapäev? Ema hüüdis tagapõllu
väravas loomi. Aga taevaalune oli klaas-
sine ja hüüdja tundus olevat nii ligidal, et
ta hingeõhk vastu nagu puutus. Loomad
vastasid talle eemalt rõõmsate hõigetega.

Mägede lambakari läks põlluaia taga
imeväikest kellukest tilistades. Loomad
vilkusid põlluväravast mööda kui pehmed
puuvillapallid. Nende jalad sibasid all
sellise väledusega, nagu pannuks neid ved-
ru sibama. Mina ja Kutu ei tajunud tões-
ti, kas oli neil neid jalgu all tõesti ainult
neli.

Ja siis me kuulatasime Kutuga merelt
aerude lööke. Ei tõesti, midagi ei ole maa
pääl kindlat ega alalist... Kui kuuled
neidsamu aerulööke hommikul, siis sa ei
usu keskpäeval kuuldes enam sedasama
heli. Ja õhtul kostavad nad mitte nagu
helid, vaid nagu ainuüksi vastukaja.

VESTLUSI NÄITEJUHIGA

Elmet Veebo.

E. Ellor.

Peep Adrakurg.

Külakomöödia kolmes vaatuses.

See on ehtne külakomöödia maaorganisationsatsioonidele maainimeste ja maamiljööga, kantud lihtsast optimistlikust vaimust. Eluliseks ja nauditavaks teeb näidendi voolav ja varjundirikas dialoog ning loogiliselt ülesehitatud situatsioonid. Tuleb küll ka ette pisut ülespuhutud koomikat, nagu teises vaatuses käsutahvli lavaletoomine ja kolmandas taluteenijate mäss viglade ning mal-kadega, kuid see annab aina värskust ja hoogu juure.

Kuna see näidend kuulub juba mahult ja tegevuselt n. ü. „suurte tükkide“ liiki, siis peatuksime pisut põhjalikumalt üksiktege-laste kui ka kogu komöödia juures.

Tegevus läbi kolme vaatuse hargneb Ad-rakureste taluõuel, elumaja ja aida vahe-lisel muruplatsil.

Linnast kojujõudnud peremees Peep Ad-rakurg toob kaasa kaks „untsantsakat“, kel-ledest ühte on iseloomustatud lihtsa sõnaga — seikleja, teine mingisugune poolik tea-dusemees.

Võib ette arvata, missuguseks kujuneb igapäevane elu Adrakurestel, kui keset kõige suuremat tööaega tuuakse majja niisugused tegelased.

Teises vaatuses, paar päeva hiljem, te-hakse esimesed suured sammud talu töö ja elu ratsionaliseerimiseks, mis peab vägisi kiskuma põllumajandusliku auhinna Adra-kureste tallu. Nimelt püstitatakse õuele kä-sutahvel, kuhu peremees igal hommikul pi-davat üles kirjutama oma käsulauseid. Jär-jekorras „uute tööde korrastamisega“ võe-takse läbi kõik tööalad lipukirja all: kogu Adrakureste talu töö ja virtsahvt läheb võistlustööna sportlikul alusel. Kes stardist väljudes jõuab enne finishi, see saab palga-lisa jne.

Endise humanitaarteaduse lektorile mää-

ratakse kindel koht seakarja, mille juure kuulub veel lisaparagrahv — öhtuti piüda rotte ja hiiri, mis kuuluvad kõrvalteenistu-sena eritasu alla.

Loomulik, et niisuguste maailmanähtuste vastu on tõsised taluinimesed ja töötegi-jad. Ainult vana Peep on löödud nagu pimedu-sega, uskudes uuendustesse nagu messiasse.

Paralleelselt pääidee kõrval arendab autor välja päris huvitavalt hulk pisemaid kõr-valteemasid, nagu perenaise ja peretütre võrgukudumine ümber jaoskonnaarsti, mille tõttu perenaisel tuleb üsna tihti haiget teeseldes neelata pille ja pulbreid, kuna koo-litatud ja peen peretütar viimases hädas haarab kinni isegi töötsast, et sellega saa-vutada loodetavat eesmärki.

Nagu ette võib arvata, läheb siiski kõik jälle normaalsesse roopasse. Seikleja tööde-ratsionaliseerija laseb parajal ajal jalga, mille tõttu lähevad lahti Adrakure Peebugi silmad, ning ta jõuab äratundmisele, et põllumehe elus ei ole midagi tähtsamat kui põld ja sellele ei või lasta ligi mingisuguseid rotipiüdjaid ja seikle-jaid. Ning sama äratundmine sunnib Pee-pu andma oma tütre väikekohapidajale Jaagule, kelle eeskujulik majapidamine töö-tab tuua perekonda ihaldatud põllumajan-dusliku auhinna.

Pisut allakiskuvana mõjub viimase vaa-tuse viimane etteaste. Palju tervikulikum ja ümmargusem mulje jääb sellela.

Tegelasi on komöödias kümme; kuus meest ja neli naist. Pääkandvus lasub mui-dugi vanal Adrakurel, kes on kuidagi kerge-usklik, rumalalt kergestisüttiv plaanitseja, kes enda ajutistes suurustamistes ja plaanit-semistes ei suuda saavutada lõplikku kind-lust. Üle viiekümne aasta vana, on ta rahu-lik oma liikumistes ja mugav toimetusis, nagu sobib see endaga rahulolevale inime-sele. Kehakas eluseltsiline Mari ligineb al-les viiekümnele. Iseloomult järsu ja hak-kajana paistab silma valitsemishimulisena,

mis on läbiimmutatud sünnipärase vanameel-susega. Kahekümneaastane peretütar Liis on gümnaasiumi lõpetanud preili, kes suh-tub maaelusse kui paratamatusse elatisva-hendisse.

Vidrik, kolmekümneaastane põlise maa-vaimuga ning kohtlase vaimulaadiga vana-poiss, kahekümneaastane töökas ja optimist-lik Triinu ja paljulugenud salmesepitsev karjaplika Trusilla moodustavad elulise ja huvitava taluteenijate rühma, kus ei puudu isegi punt hummori ja sädelevat vaimukust.

Jaoskonnaarst Kutis iseloomustab kolme-kümne — kolmekümneviieaastast tagasihoid-likku, tõsiselt asjalikku arsti, kes ei lase ernast häirida meelitatavatest kõrvalmõjudest. Jaagus peab olema midagi niisugust, mis suudab võita lõpuks Liisi enda külge. Noo-rusest ja jõust pakatavana ei tohiks ta olla üle kahekümne seitsme.

Ja siis veel mõlemad „untsantsakad”. Härbert Luts, 20—25-a. noormees, riietatud kergatsliikult edevalt, juuksed lokitud. Laa-damehe shargoonist ilmneb midagi harima-tult maitsevaest ja ülespuhutud lamedat. Liigutuisis tantsulõvi kergatsliikkus.

Viekiümneaastasessse eluikka jõudev Bernhard Hödrijärv on ajast ja arust läi-nud endine koduõpetaja. Kasvult kleenuke-ne ja pikk. Oma kunagiste esindusrõivas-tega: sabakuub, triibulised püksid, valge määrduvad vest ja kõrge kummikrae, võib saavutada meeleolulist koomikat.

Sellistena on toodud kõik tegelased kir-jastuse „Mängujuhises” ja meil pole põh-just kahelda nende loomulikkuses.

Muidugi on võimalik kasutada osade ku-jundamisel kohapäälsete tegelaste omapära, samuti on lavakombinatsioonid kohandata-vad kõik oludekohaselt. Siin toodud iseloo-mustused ja näited oleksid aga üldiseks aluseks alustatava töö juures.

E. Ellor.

Diogenes koerakongis.

See kahepildiline külanali ei oma küll varemkäsitletud „Mäeotsa talu” jantlikku sä-delevust ega „Viljandi paadimehe” lõbusat ülesehitust, kuid nagu näidendi sissejuhatu-ses on mainitud — lihtsuse ja vähenõudlik-kuse tõttu on see eriti sobiv väikelavadele, päämiselt perekonnaõhtuteks ja segaeeska-vadega pidudele.

Lavakirjeldus näeb ette väiketalu õue elumaja külgeinaga paremal, aidatrepiga vasemal. Aidatrepi kõrval asub koeraputka — suur küljelikeeratud vaat.

Lavastajale võiksid saada raskusteks nii-sugused küsimused, nagu elusloomad: koera, kana, kuke ja põrsa lavaletoomine. Mis puutub esimesse, s. o. koera, siis see „te-gelane” on otseselt tekstis ette nähtud, mida aga väikese ümbertöötamisega on võimalik välja lülitada. Teised pudulohused figu-reerivad kõik ainult rekvisiitidena oksjoni-rahva süles ja neid on võimalik asendada igasuguste majapidamises tarvisminevate riistadega, millel pole elu ega hinge.

Tegelasi on käesolevas näidendis 8 + paar-kolm oksjonilist. Kogu kandejõud lasub päämiselt naistel, kuna mehi on juba ar-vuliselt vähem, nimelt kolm, öieti küll kaks, sest kolmas, kohtupristav, mängib pää-miselt lava taga. Üks meestest, Riks, lak-kingades seikleja linnast, on noor poisikese-ohu elumees, n. ü. naiste poolt ülalpeetav tüüp; teine Toomas Kereskop, sulane talus, flegmaatiline, viiekümneaastane vanapoiss, peab juhtima stseene ja hoidma tempot, kuna ta kannab näidendi ideed.

Perenaine Maret on nähtud lavakirjeldu-ses ette täidlaste vormidega, üle keskea ulatava tubli maanaise ena. Selle-vastu aga koolitatud tütar Elise on midagi suurmaailmadaami ja agulišargooniga läbi-immutatud elupõletaja taolist.

Üheltpoolt lihtsameelsed maa-inimesed, teiselpool moodsa aja mood-saks tehtud noored, laseb autor oks-jonihaamri alla lesknaise Mareti poolt pee-tava talu, kuhu oksjoni eelpäeval on linnast sõitnud ka preilist tütar Elise oma lakitud peigmehega.

Kogu koomika ja idee peitub koerakon-gis, kuhu vanapoiss Toomas on peitnud oma pangast väljavõetud raha talu päästmise tagamõttega.

Situatsioon tõuseb haripunktile, kui Tooma äraolekul pristav müüb koerakongi paarikümne sendi eest Riksile, kes lubab sellega hakata rändama mööda maailma, nagu moodne vagabund, veeretades vaati ees ja rebides „murdjat” ketiga järele.

Toomale õnnestub siiski päästa oma va-randus ja küllap temast saabki uus pere-mees vana perenaise kõrval, sest milleks muidu see jutt vallamajja minekust.

MAAILM VAEKAUSIL.

K. Fischer: Veri ja kummi, 272 lhk., kr. 5.80. E. A. Jameson: Miljonid ei millestki, 304 lhk., kr. 5.20.

L. Nauwelaerts: Õli, 288 lhk., kr. 6.60. Colin Ross: Maailm vaekausil, 272 lhk., kr. 5.80.

Anton Zischka: Teaduspurus tab monopolid, 301 lk., kr. 6.40.

Mitmesugused sariväljaanded on läinud meie kirjandusturul viimastel aastatel üha enam moodi. Meenutagem Eesti Kirjanduse Seltsi „Suurmeeste Elulugusid“ ja sama kirjastuse „Elav Teadust“ ning „Maailmakirjandust“, K. o. ü. „Looduse“ „Nobeli laureaate“, „Võluvad Romaani“, „Kirjasõna Suurmeistreid“, Eesti Kirjastuse Kooperatiivi „Põhjamaade Romaane“ jne. Ei ole vist eksitud õeldes, et silmapilgul ei leidu meil ühtki silmapaistvamat kirjastust, millise väljaandel ei oleks juba ilmunud või lähemal ajal ilmumas sariväljaandeid. Sarjadesse on koondatud isegi silmapaistvamad romaanid, olgu need siis kas algupärandid või tõlketeesed, sest sarjadena on kirjastustel üksikute teoste kirjastamise riisiko väiksem ning teoseid võimaldub levitada enam-vähem ühtlaselt. Sellega rõõbiti on aga kirjastamisel kirjastustele loodud võimalus reguleerida hindu. Kui näiteks kõnesoleva sarja koguhind teeb välja kr. 29,80, on kirjastus võimaldanud kogusarja tellida hinnaga kr. 24,00, andes hinnata kaasa 5,80-kroonise raamatu „Veri ja kummi“. Ning nii umbes on see paljude sarjade puhul.

Mida sisaldab kõnesolev sari ning mis õigustab ta ilmumise?

Läbi tohutute vereohvrite, läbi loendamatu te võitluste ja ebaõnnestumiste on inimkond jõudnud ta praeguse tasemeni, eriti aga majanduslikul alal. Kuid majandusest sõltuvad ju teised tegurid, mis kas kannavad inimkonda edasi või pidurdavad üldist arengut. Kummi on saanud tänapäeval tarbeaineks, millela inimene ei oska enam elada, sest kõikides majandusharudes on kummi osatähtsus suur. Igapäev kuuleme ja räägime õlist, õli ümber on arenenud ja arenemas võitlusi, sest õlist võib sõltuda tänapäeval suurte rahvaste olemasolu. Omame autosid, jalgrattaid, grammofone... — kes jõuaks kõike seda loendada, mida tänapäeval omame! Ent küsigem, kuidas oleme kõik selle saanud, küsigem ka seda, millest ja kust on see saadud. Väga katkendlikult võimaldus meil seni neile küsimusile vastata. Miks? — Sest meie kirjanduses puudusid teosed, mis oluksid võimelised andma täielikke vastuseid sääraسته küsimustele.

Tänu K. o. ü. „Looduse“ väljaandel ilmunud sarjale „Maailm vaekausil“ on meil nüüd käepärast vastused neile ja paljudele teistele küsimustele, mis huvitanud meid kõiki, eeskätt aga noori, kellel veel tarvis eelseisvaks eluks palju õppida. Õppimine annab teadmusi, need oma-

korda õpetavad aga elama. Õnnelikult elada võime ainult siis, kui oskame elada õieti. Kuid õieti elamiseks vajame tohutult palju teadmusi ja oskusi.

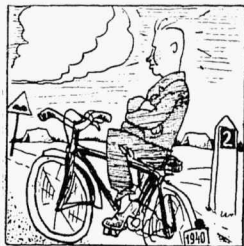
Paljudest võitlustest, millistest eriti rikas on majandusajalugu, osutub kahtlematult üheks verisemaks ja ohvriterikkaimaks võitlus kummi pärast. Veel sada aastat tagasi ei omanud kitsas vööndis ümber ekvaatori kasvavate isearalikkude puuliikide mahl, millest pärismaalased tootsid kautšukki, veel mingit erilist tähtsust inimkonnale. Saja aasta kestel on see tooraine nõudnud miljonite elu, on põhjustanud määratud rikkusi, kuid ka määratud viletsust, mängides kujutlematult tähtsat osa nii Amazonase rohelises põrgus, Londoni börsisaalides, Belgia kuningakojas kui ka Rahvasteliidu saalides — kõikjal. Ja miks ka mitte, kui kummi tänapäeval on meie eluga kõige tihedamas seoses hällist kuni hauani. Lutt ja mähkmed, kummist mängukannid, pallid, jalgrattakummid, kalossid, vihmamantlid, autorehvid, tubakakott, arstiriistad... — kas see pole küllaldaseks tõendiks kummi tänapäeva tähtsusest. Kuuskümmend protsenti tänapäeva mandriiiklemisest tarvitab kummit, viiskümmend protsenti kunstlikest valgustusallikeist võivad funktsioneerida ainult kummi abil, kolmkümmend kuni nelikümmend protsenti tööstusis kasutatavaist jõuallikeist jääksid seisma ilma kummita. Kas on põhjust seda tõenduste rida kummi tähtsusest veelgi pikendada?

Nii. Teame seda nüüd, ent januneme saamaks teada rohkem, huvitume võitluste käigust kummi ümber ning haarame Saksamaal suure populaarsuse võtnud ajakirjaniku ja majandusteadlase Karl Fischeri raamatu „Veri ja kummi“ — tooraineromaani, mis oma ülesehituselt samavõrd huvitav kui ka põnev, joonistades lihtsais lauseis reaalseid pilte kõikidest võitluse etappidest. Oma ülesehituselt on see raamat väärtusliku tarberaamatuna kergesti arusaadav ja mõistetav kõigile.

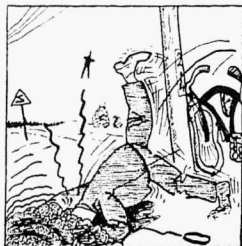
Kodak, Cook, Ford, Benz, Reuter, Goodyear, Singer, Royce, Rolls, Nobel, Gillette, Pullman — neid nimesid oleme kuulnud, ent mida me õieti teame neist. Alles E. A. Jameson oma lõbusa ja huvitava raamatuga „Miljonid ei millestki“ meenutab lugejale, et nende nime taga peituvad ka isikud, kellest enamik sündinud ja kasvanud hoopis armetuis tingimuses. Ning ometi on nad sammunud õnnele ja rikkusele, tuues suuri väärtusi maailmale. E. A. Jamesoni ei huvita, et ta teos saaks mahukas ning et ta sellega teeniks võimalikult rohkem. Tihti liiga lühikestest elulugudest on koostatud „Miljonid ei millestki“, kuid iga rida selles teoses on oma otstarvet täitev, elav ja huvitav.

Hoopis üksikasjalikuma põhjalikkusega süvendab käsitamisele võetud teemi L. Nauwelaerts oma raamatus „Õli“. Kuid see on ka tarvilik, sest õli omada tähendab valitseda täna-

Ants Arusaamatu jalgratturina.

1. Ants demonstreerib lahtiste kättega sõitu...

2. ...ja mängib siis tee ääres „jaanalindu“.

3. Ants kihutab alati nagu oleks tuli taga...

4. ...ja siis pimedas tuledega sõites leiab samasuguse „Antsu“.

päeval maailma. Oli tähendab võimu ning võimu poole püüdlejad kõik meid ümbritsevas tänapäevas, on püüdenud alati ja püüdlejad ka tulevikus. Sel põhjusel on olnud ja on praegugi ka võitlus oli pärast eriti pinev. Autor näib olevat põhjalikult tuttav kõigega, mis puudutab oli. See põhjalik teadlikkus võimaldab tal anda üksikasjalikke kirjeldusi nii oli asukohtadest ja tootmisviisidest kui ka luua ülevaadet sellest hoolimatust ja ohtlikust võitlusest, mida nii üksikisikud kui ka riigid on pidanud ja peavad lakkamatult edasi, et saada oma valdusse maailma õlitoodangut. Autori tänuväärne põhjalikkus on see, mis lubab kinnitada, et ta raamatust leiame kõik, mis meid huvitab seoses õliga. Allakirjutanul ei ole Nauwelaerti raamat ainuke, mis loetud oli, petrooleumi, maaõli, nafta jne. kohta, kuid ometi tuleb kõigest neist seada kõnesolev esirinda. Noor hollandlasest autor ei kirjuta sensatsioonijanus, vaid inimese täpsusega, kes asja tunneb ning suudab täielikult hinnata ka käsitletava aine tähtsust.

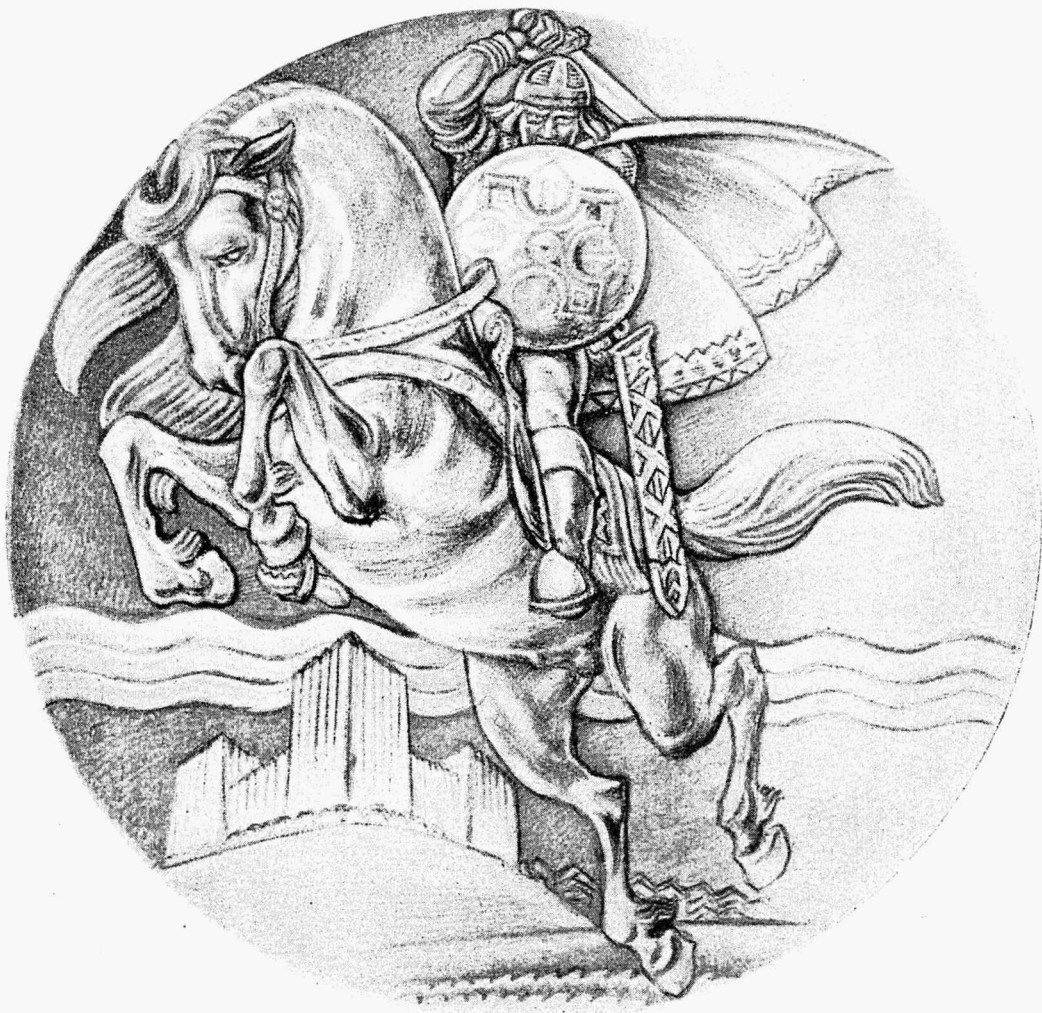
Teose „Maailm vaekausil“ autor Colin Ross on kutselt insener, kes aga kohe päle studiumi lõpetamist siirdus ajakirjananduse põllule ning valis endale reisikirjanikkude raske ja vastutusrikka ala. Colin Ross on rännanud enam kui 20 aasta jooksul läbi peaaegu kõik paigad maailmas, kuid kunagi pole ta matkanud selleks, et näha maailma ja sellest jutustada, vaid — et näha maailmapalge ilmet ja õppida tundma ning isegi aimama selle muutusi tulevikus. Colin Ross on kirjutanud üle 20 raamatu ning loendamatu artikleid ajalehis ja ajakirjus. Ning kuigi käesolev raamat ei ole reisukiri, on ta ometi Colin Rossi töödest üks huvitavamaid ning tähelepanuäratavamaid.

On raske võtta lühisõnaliselt kokku kõiki neid probleeme, millega tegeleb Colin Ross kõnesolevas raamatus, ent suuresti on see eurooplaste tuleviku ennustada püüdmine nende rikkalikude tähelepanekute ja kogemuste varal, mis autor saanud oma paarikümneaastaselt rännakuult. Kümme aastat tagasi on kirjutatud see raamat ning paljud autori kahtlused ja oletused on osutunud tõdedeks ajaloo käigus.

Mida tähendab praegu Euroopas käimas olev sõda Euroopa saatuse kujunemisele? Kas ei tähenda see kogu Euroopale suurt lüüasaamist kollase rassi ees? Euroopa rahvaste omavaheline pingeline on suurenenud kohutavate kokkupõrgeteni. Kas see viib katastroofini? Nii kardab vähemalt Colin Ross.

Üks, mida Colin Rossi käesoleva teose lugemise kindlasti saavutab, on võime hakata mõtlema maailmapalgelisi mõtteid lõpuni. See on aga suur saavutus, ning väärtuslik saavutus ühtlasi. Maailmapalge kujunemine, see on nähe, mis haarab loendamatu tegureid ja probleeme. Meile, kes oleme elust tuhandekordselt vähem kogenud kui Colin Ross, ei tundugi paljud probleemid üldse probleemidena või — meie ei oska neid üldse näha. Seda õpime alles raamatust, mis andnud päälkirja kogu sarjale ning koos sellega õpime mõtlema ja juurdlema nende tuhandete tumedate küsimuste ja lootuste üle, mis hõljuvad Euroopa kohal.

Maailmas on palju tooraineid, nagu selgub ka eelloetletud raamatuid, mille omamise ümber inimkond pidanud veriseid võitlusi. Anton Zischka on avaldanud toorainete baaside üle mitu teost, valgustades neid põhjusi, miks võitlused nende baaside ümber osutuvad järjest enam süvenevaks. Kõnealusel teoses autor peatub nende pahede vaatlemisel, mis inimkonnale tekitanud paljude tähtsate toorainete territoriaalsed monopolistid. Erilise tähelepanuga jälgib aga autor seda, kuidas teadusmeeste leiutised ning tehnilised saavutised on aidanud läbi murda monopolistide ühisrindedeid. „Õhulämestik lõpetab salpetrisõja“, „Keemiline leib masinaleiva vastu“, „Suhkur peetidest, puust ja söest“, „Puu jõuallikana, tekstiiltoorainena ja algainena tööstuslikus keemias“, „Vill lammasteta, piim tekstiiltoorainena“, „Kautšuk lubjast ja söest „verekautšuki“ vastu“... — Need ja paljud teised päätükid raamatus on mitte ainult huvitavad lugeda, vaid nad rikastavad ka röömustavas ulatuses meie teadmisi. Ei ole küll teos kahjuks vaba teatavast propagandantendentsist Saksa kasuks, millest olenevalt raamat sisaldab ka liialdusi ja väärhinnanguid, kuid üldist väärtust see ei suuda palju kahandada. Kogu võitlus toorainete ümber ning töö, pin-

E. Järv.

Lembitu.

gutav ja kurnav töö laboratooriumides, — kõik see on antud edasi peaaegu romaanina paeluvalt, kuid ometi ka nii, et avastub hulk neid põhjusi, miks on tekkinud veriseid võitlusi ja majanduslikke kokkuvarisemisi, miks on ahnitsetud asumaid, püütud laiendada eluruumi ja tehtud tohutuid kulutusi katseteks. Teos näitab aga ka kõige kindlamalt seda, et otsivale inim-mõistusele pole ükski raskus võitmatu. See on tuleviku edu pant.

Tutvunud kõige viie teosega sarjas „Maailm vaekausil“, võib neid panna täie rahuldustundega kõrvale, sest nad on rikastanud ikka rohkem teada tahtvat inim-mõistust palju enam, kui seda lugema asudes võis ja julges loota. Sel põhjusel võib raamatuid ka soovitada nen-

des esinevatele puudustele vaatamata igale, kes püüdleb edasi suuremate teadmiste poole. Tõsist tänu tuleb kirjastusele öelda selle sarja kirjutamise puhul, kuna sellega on täidetud meie kirjandusturul lünk, mida seni peaaegu ei olnud püütudki täita, tõsist tänu tuleb aga kirjastusele öelda ka kõnesoleva sarja meeldiva välimuse eest. Välimuse mõttes ei ole kõnealustele raamatutele meil ühtki võistlejat. Kui loota, et maanoored oma teadmisi täiendades mõtlevad edaspidi täie tõsidusega isiklikele kodustele raamatukogudele, siis võib kõnesolevaid raamatuid puhta enesetundega soovitada koduste raamatukogude alusvarana.

Johannes Kaup.

KIIGED-

endisaja külatomantika

Külakiiged? Mis asjad niisugused peaksid olema? Nõnda võib küsida nii mõnigi meie tänapäeva noor. Ja tõesti tuleb tänapäeval ette, et paljudki meie noortest ei tea enam kiige nimegi, rääkimata muust romantikast, mis vanasti oli seotud kiigekultuuriga. Nii tuleb meil paratamatult kiikedest juttu tehes rääkida rohkem minevikust kui olevikust.

Väga palju sinna aega tagasi enam polegi. Nii umbes 25–30 aastat. Kiiged siginesid päämiselt nendesse kohtadesse, kus elati suurte külade kaupa koos. Suures külas leidus loomulikult rohkelt ka noorperet, kes tundis elavat tarvidust lõbustuste järele. Ja kui arvesse võtta, et tol ajal pidusid ei peetud nii rohkelt kui tänapäeval, peod toimusid ainult üksikutes kohtades ja neidki korraldati võrdlemisi harva, siis on ka täiesti arusaadav, et kiik täitis omamoodi seltskondlise läbikäimise kohuseid.

Tavaliselt valiti kiige kohaks mõni kaunim koht kasesalus, mäenõlvakul või ka karjamaaveerul. Koplisse ja heinamaale kiike ei ehitatud, sest rahvas oleks heina maha tallanud. Kiik ise kujutas harilikult kahe kõrge samba vahele kinnitatud lavavärki, kuna viimane oli omakorda kinnitatud kõrvalposti ühendava võlli külge. Postid ja võll moodustasid kiige raamistiku ja see pidi olema eriti tugev, et ei juhtuks õnnetusi. Sambah kaevati sügavale maa sisse ja võll kinnitati üles raudpostide vahele. Liiklemisevärk oli juba nõrgem, kuid siiski küllalt nii kõva, et oma paarkümmend inimest pääl kandis. Kiige kõrvale oli tasandatud tantsumuru ja ümberringi asetatud istepingid. Nõnda mahtus kogu kiigele ja platsile väga rohkelt inimesi, sest neid

kiigelõbusid külastasid sageli ka teiste naaberkülade noored inimesed.

Pääasi oli muidugi tubli pillimees. Niisugune leidus iga kiige jaoks kindlasti, mõnikord oli neid koguni veel mitugi. Tähtsamaks mängupilliks oli lõõtsmoomnik, harvem kannel ja viiul.

Mis puutus kiigenoorte meeleolusse, siis oli see suuremalt jaolt loomulik. Alkoholi tarvitati „tuju“ tõstmiseks üpris vähesel määral. Omavahelisi lööminguid või kaklusi kiige juures ei juhtunud. Kel' oli arusaamatusi, need õiendati kähku omavahel sõnadega. Niisuguseid abinõusid, nagu terariistu, üldse lahkkelide lahendamise juures ei tuntud. Ja tõesti võib öelda, oli kiigepidu tol ajal üks noorte kultuursemaid koondumiskohti, kus kajastus küla, õigemini maanoorte, soe ja sõbralik vahekord üksteisega.

Palju ilusat romantikat on endiste kiikedega kaduma läinud, sest lõbu, mis kiiged pakkusid, oli täiesti omapärane ja rahvuslik. Mingisuguseid võõraid veiderdusi ei olnud olemas ja raha selle eest ka keegi ei küsinud. Nii raske ja väsitav, kui oli maatöö, eriti veel tollal, mil töötõingimused olid raskemad, kuid kiige jaoks leidus igaühel veel jõudu. Harilik kiigeõhtu oli suvine laupäev. Saunas käidud ja õhtueine söödud, koguneti salgas kiige manu. Sinna tulid ka vanemadki inimesed. Need aga ei võtnud enam kiikumisest osa. Vanemad inimesed tulid lihtsalt kokku, et omasugustega juttu vesta ja noorte lõbu päält vaadata.

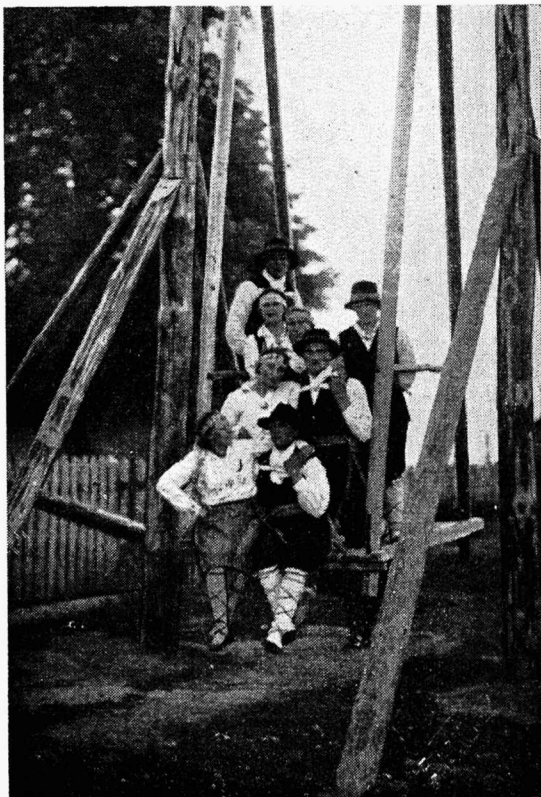
Kui võrdleme praegusi maksulisi piduõhtuid maakoolimajades ning rahvahoonetes kiigeõhtutega, siis ei saa küll salata, et mõnigi kord langeb võrdlus kiikede kasuks. Sääli oli koosviibimine va-

bas looduses ja meeleolu noorte keskel loomulik ja võltsimatu. Mis on sellevastu küürutamine ähmases ja tolmuvas seltsimajas, kus tihtipäele tubakasuits muudab hingamise raskeks ja sageli veel üks häbeneb üht ja teine teist ainuüksi riietuse pärast. Ei saa ka öelda, et rahvas kõlbliselt või moraalselt rohkem hädaohus oleks olnud kiigekultuuri ajastul.

Üks puudus meie praegusaja pidudel, mis küll kuigi suurel määral pole omane meie organiseeritud maanoortele, on alkoholi tarvitamine. Ja paljudelgi noortel tarvitseks eeskujuks võtta tänapäeva pidustustel mineviku tiiva alla vaibunuist kiigeõhtutest, kus külanoori ei vaimustanud mitte kaaslastega tujutõstmiseks napsuvõtmine, vaid neil oli verre kasvanud kiigeõhtu veetlev ja romantiline koosviibimine, mis kutsus ja tõmbas.

Meie ei või tagasi ihaldada endisi aegu. Need on jäädavalt läinud ja nendega koos ka tollaegne ilu ja elu. Asemele on tulnud teistsugused lõbustused. Endise kiigekultuuri kohta tuleb kiitvalt aga märkida, et see oli täiesti puhas ja vaba kõigist pahedest, mis oleks meie noorsugu kõlbliselt hädaohustanud.

H. Randmaa.

Külanoorid kiigel.

Kraavikaevamise võistlus maanoorte õppelaagris on alanud.

SOOME SAUNADE „SALADUS“

Juhuslikult sirvitud ajakirjas „Tehnika Põllumajanduses“ nr. 1 — 1940 jäi tahtmatult pilk peatuma Tehnikaülikooli Ehitusõpetuse Laboratooriumi assistendi Arvo Veski artiklile talusaunast ja kerisest, peamiselt küll sääl esineva tõe tõttu, et „sauna ehitamine on niivõrd odav, et see ei tohiks ühelegi talupidajale käia üle jõu; kogu saun ei ole suurem karjapoisioonist ja ta ehitamine on lihtne.“

Ent sellele lisaks paelus tähelepanu rida lihtsaid lauseid, mille tões ei ole põhjust kahelda.

„Saunadest oleneb suurel määral rahva tervis. Mida rohkem saunu, seda puhtam ja tervem on rahvas. Ei ole vist liialdus, kui arvatakse, et soomlaste suured sportlikud võimed on osalt nende eeskujulikult arendatud saunakultuuri tagajärgi. Meie oleme saunasaajanduses oma põhjanaabreist tunduvalt taha jäänud, kuna meil paljudes taludes veel saunad puuduvad.“

Nende ridade kirjutajal ei ole silmapilgul käsitleta statistilisi andmeid saunade olukorrast Eestis, kuid eriti rõõmustavaks pilt ei võiks kujuneda ka statistika põhjal, sest saunade leviku tihedus muutub meil maakonniti väga tunduvalt, andes eestvedamise Lõuna-Eestile ja väga suurel määral Viljandimaale ning imelikul kombel ühele osale Virumaast, kuna seevastu sootuks tahaplaanile jääb Järvamaa ja hulk teisi kohti.

Ei ole põhjust siinkohal peatuda enam sauna tervishoidliku külje juures pikemalt ja üldisemalt, kuna seda on teinud juba dr. O. Madisson „Tõusev Nooruses“ nr. 12 — 1937. Ent mu laual on praegu soomlase magister Lauri Harteali kirjutusi saunaküsimusist Soomes, mis võimalised täiendada seda osa, kus A. Veski soomlaste spordivõimede puudutades jätab oma mõttekäiku kahtleva lause. Magister Lauri Harteal on mees, kes rännanud Soome läbi risti ja põigiti, kogudes andmeid saunaskäimise, masseerimise ja saunaehituste üle ning kes sajandeid vana rahvapärase saunakultuuri avastajana omab tohutusuuri teeneid soome saunakultuuri taaslevitamisel. Sest mag.

Lauri Harteal oli ka see, kes Helsingis kutus esile koguni vastava õppeasutuse saunakultuuri levitamiseks ning kelle saunale pühendatud raamat „Vosilla orilla“ väärriks meilgi tõsist ja õigustatud tähelepanu. Eriti küll seetõttu, et selle rahvapärase raamatu sisus kõneleb ellu ise. Olgu seetõttu lubatud võrdjooni kahe vennasrahva saunade ja saunakultuuri vahel.

„Põhja-Eestis kasutati veel hiljuti vihtlemiseks ja pesemiseks rehetuba,“ kirjutab A. Veski edasi oma artiklis. „Suur ja massiivne reheahi köeti kuumaks ja viheldi viljakuivatamise partel.“ Muidugi pole sääranane nähe olnud üldine, vaid meil on pillilikult öeldes kohti, kus ka iga saunamehel on kindlasti oma saun ning kus esimese hoonena ehitatakse saun ning elatakse selles seni, kuni võimaldub ehitada elamu ja jätta saun läitma oma otseseid ülesandeid, kuid ei või salata tõe: sääraseid kohti leidub Põhja-Eestis praegugi veel küllaldaselt.

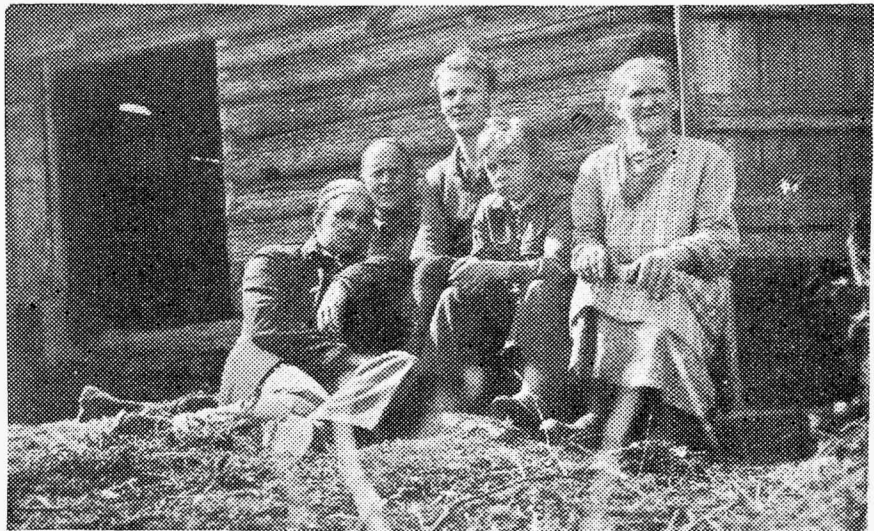
Ent milline on olukord Soomes ning millised on säälsed saunakultuuri alused?

On üldine ja põhjendatud, et linnasauna peetakse halvemaks maasaunast. Soomlane annab sellele lihtsa seletuse, saadud sajandeid vanust kogemustest: õige saun ei tohi olla kivistehitus, vaid puuehitus — männitüvedest ehitatud hoone. Kivisaun on halb, sest hõlpsasti muutub ta niiskeks. Ja kui ta on kord juba niiske, siis ei kuiva ta enam kunagi. Kuid leil peab olema kuiv. Ei kõlba ka krohv, sest ta annab leilile kuiva lõhna ja ebamugava maigu. Inimene ei saa seesuguses saunas higistada nii, nagu ta tahaks.

Vanakese Sauna-Eeva suu läbi valgustab Lauri Harteal põhilisi saunatõdesid, milles vanake näeb rahvuslikkegi värvivarjundeid:

„Ka kerised linnasaunas ei ole suured asjad. Ei või kerist ehitada telliskividest, see tuleb müürida sinakashallist graniidist ja tarvitada niipalju mõrtlit, kuipalju just vaja, et tuli ei pääseks puuseinte külge. Ja kerisekivideks, millele leili visatakse, ei kõlba ka mitte iga kivi. Õiged leilikivid, mis annavad hää ja pehme leili, on sinakashal-

*Kirjanik
A. Mälik oma
reisil ühe soome
sauna esisel
koos pere-
rahvaga.*

lid ümmargused kivid, veidi suuremad kui mehe rusikas, neid ei leidu igal pool. Punased ja teisevärvilised kivid ei kõlba leiliandjais. Veel halvem on, kui kerises leidub rauda. Siis leil on küll kuum ja põletab nahka, aga ei ole higistamiseks häa.

Ja ega see leil siis haigusi ei paranda... Kui soomlane enam sauna ei kannata, siis ta ei kannata ka Soome külma. Ja mis meie niisuguste inimestega teeme, kes ei suuda muud kui leiba süüa? Ega Soomet ei ehitatud suuga, see ehitati kätega. Soome tähtsamad mehed olid tugevad mehed, vähemalt kannatasid nad leili kui täismehed. Kes tahab olla õige soomlane, see peab käima ka soome saunas ja oma keha eest soome viisil hoolitsema. Saun on üks paremaid asju, mis meil, soomlastel, üldse on. Ja teisedki rahvad hakkavad meie eeskujul järgi käima. Nii rootslased ja teised...

Jaa, aga ka saunakütmine on omaette kunst, ka selleks on tarvas oskust. Ahju võib ju soojaks ajada, aga et saada hääd leili, sääl ei aita üksnes kütmisest. Tuleb kütta kuusepuudega ja hästi kuivade halgudega, kui tahame tugevat leili, milles saab hästi higistada. Märg ja kõdunenud puu ei sobi, siis leil ei ole lahe. Männi- ja kasepuu ei anna hääd leili. Kase juures

saame kuiva, kuuma leili, nii nagu siis, kui kerisel on rauda. Ja viht tuleb teha kevadel, siis kui lehed on kõige paremad. Suvel ja sügisel lõigatud vihal ei ole seda magusat lõhna, mis vihal peab olema. Viht tuleb lõigata tihedaleheliselt kaselt. Ta peab olema tihe. Sest ega naha peksmine üksi ei aita, vihtlemise otstarbeks on juhtida viheldavale kohale kuuma leili. Ja vihta peab hoolega kuumas vees leotama, mitte aga tulipalavas: see teeb lehed liiga pehmeks. Pesemisvett ei tohi lasta keema minna, see teeb naha karedaks."

Üksteise järele selguvad põlised saunasaladused, mis viivad kehast loiduse ja väsimuse, parandavad haigusigi, nii et „saunast välja tulles tunned, et oled nagu kehalt ja vaimult noorenenud.“

Ent veel pole see kõik, mis kandnud soome sauna kuulsuse üle kogu maailma ning kutsunud sinna sauna-ala uurijaid mitmest riigist.

Ei, sest pesija-masseerija peab olema see, kes rakendab valjult põhimõtte: keha peab olema pärast sauna korras. Kui keha laval läheb ühtlaselt punaseks ja hakkab üleni higistama, siis kinnitab see ühest küljest, et saun täidab oma otstarvet ning teisest küljest, et nahk töötab korralikult.

Ja jälle jutustab Sauna-Eeva, vana masseerija, kelle teadmiste ees tunneme sügavat aukartust:

„Kui leil keha ühtviisi ei soojenda, siis on see tundemärgiks, et keha on haige. Siis on tarvis säält, kus keha külmem, kuumutada. Kui soojus ühtlaselt üle keha laiali laguneb, siis ka vereringvool kehas on ühtlane ja toidab ühtviisi kogu keha.“

Soomlase keha ei lepi üksnes vanniskäimisega. Vann aitab küll mõneks ajaks, siis aga keha jääb kangeks ja nahk kahvatuks. Higi ja mustus jäävad naha sisse ja mõjuvad kehale kahjulikult. Sellest tulevad ohetised ja teised nahahaigused. Kes saunas käivad, nende nahk on sile kui samet ja helgib punaselt kui purpur. Sellest on näha, et veri on nahas.“

Soomse saunamaine, nimetagem teda siis kas lihtsalt nii, või pesijaks, masseerijaks või ükskõik kuidas, peab olema üsna tublisti rohkem kui käsitööline selle sõna väljakujunenud mõttes, sest pangem tähele, mida teeb Sauna-Eeva ja mida peaks küll vist tegema Soomes iga parem saunamaine:

„Tulete sauna, lähete vihtlemisruumi ja heidate lavale. Mina teen siis parasjagu leili, kuni keha hakkab higistama. Siis tekib nahas vere juurevool, avanevad higipoorid ja kõik, mis kehas on haige, see tuleb koos higiga välja. Kus poorid ei taha avaneda ja nahk ei lähe higiseks, sääl tuleb vihaga järele aidata. Igal juhul keha peab ajama higistama. Mida ei saa esimese korraga, tuleb proovida teisel ja kolmandal korral.“

On keha üleni higine, siis palun ma saunalise lavalt alla pesupingile. Seal pesen ma ta keha läbi, kuni see on higist ja mustusest puhas. On keha pestud, tuleb seebi-vaht maha loputada. Seejärele saunalisel tuleb minna uuesti lavale. Siis löön ma niisuguse leili, nagu ma arvan seda meest kannatavat. Eriti nõuavad vihtlemist need kohad, mis ei tahtnud higistada või jäid külmaks ja valgeks. On keha jälle kuum, veri uuesti naha all ja higiaugud lahti, siis saadan ma saunalise jahedasse vanni, mis temale valmis seatud. Vannis ta peab üleni vette pugema, et kogu keha oleks vees ja veri ei tõuseks ülemisse kehaossa. Siis peab ta vannis istuma ja ma valan ta vee-

ga üle. Nii saab kogu keha külma veega jahutatud ja higipoorid sulguvad. Siis kuivatan saunalise ja masseerin teda, kuni nahk jälle on soe. Nüüd võib ta „vatid“ selga ajada ja koju minna — jalgsi koju minna, et veri saaks kehas korralikult käima.“

Ent erisugune on vihtlemisviis reumatismi põdeva inimese puhul, erisugune iga töve korral. Kõik peavad aga lõpuks veel kord minema lavale ja lõpetama saunaskäimise külma istevanniga, sest keha tuleb pärast lavakäimist jahutada. Aga dušš ja loputamine jahutavad ainult pääliskeha ja sedagi halvasti, kuna vesi voolab ruttu maha. Kui higiaugukesi ei suleta, siis nahk hakkab uuesti higistama ning tulemuseks võib olla külmumise, mis pahemal juhul võib enesega tuua kaasa koguni kopsuhäiguse. Ainult maal, sääl pole vanni tarvis — kui inimene läheb saunast otsekohe välja, ukse ette värskesse õhku, mis talle iste- ja õhuranniks on korraga. Ent Soomes, tuhande-järve maal, on kombeks ehitada saunu järve kaldale. Ning sellest olenevalt hüpatakse saunast tulles otsekohe järve. Talvel aga — siis püherdatakse lumes.

Need on soome sauna „saladused“, mis toonud soomlastele tervise. Vähemalt kord nädalas käiakse sääl saunas. Kes teevad kehalist tööd, käivad saunas kaks korda nädalas, maal käiakse vahel koguni iga päev, kusjuures mõistagi ei talitata nii põhjalikult.

Eestis on räägitud, et maanoorte ülesandeks on alustada ülertigiliselt saunade hoogtööd ja viia see edukale lõpule. Kuigi seda hoogtööd pole seni alustatud, tahaks seda loota. Ning milks just loota, seda pole vist põhjust nüüd enam korrata. See oleks tohutu rahvatervishoidlik töö, mis pääleegi ei nõua kelleltki suuri kulusid, kuid mille tulemused ilmnevad kahtlemata kord kogu meie rahva juures. Kas suudame kord jõuda vähemalt harjumuslikult saunade suhtes järele oma põhjanaabreile, selles on suuri ülesandeid maanooril ning selles mõttes on avaldatud ka ülaltoodud read — soome saunade „saladus“, peidab endas ühtlasi inimese kallima vara, tervise, saladuse, ja viib meid tagasi „kaleviseks rahvaks“.

Toomas Kooparu.

Villaproovikogu igale maanoorele.

Agr. K. Jaama.

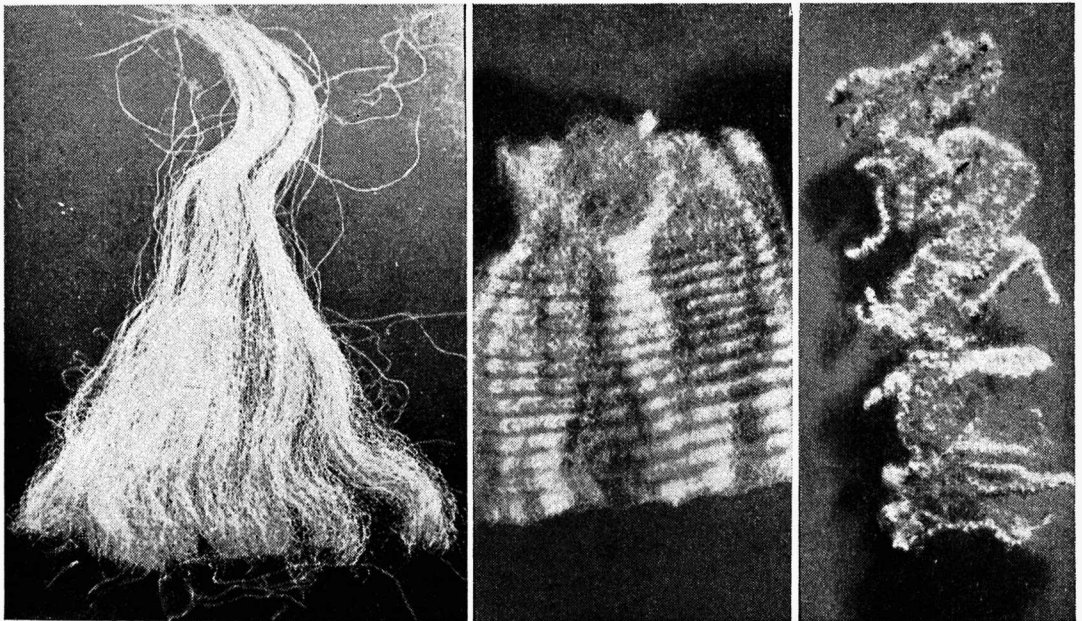
Iga sugulamba valikul ja hindamisel on tarvis tunda ja hinnata lamba villa omadusi ja sortimenti. Villa omadusi on aga palja silmaga raske hinnata, seks on tarvis erilisi kogemusi ja praktikat. Kuid kaunis hõlpsasti ja võrdlemisi täpselt võib villa hinnata ja villa omadusi otsustada standardproovide järgi ja vastavate villasortide võrdlemisel. Eesti standardvilla-proovikogud on saadetud kõikidele Põllutöökoja konventidele. Kahjuks on konvendid aga suurepiirilised ja seega on kõikidel lambakasvatajatel ja maanoortel raske neid kätte saada ja oma villaproove võrrelda. Eesti Lambakasvatajate Selts on püüdnud siin maanoortele vastu tulla ja valmistada lasknud maanoore-lambakasvataja jaoks isikliku villaproovikogu koostamiseks kaaned ja asetanud selle võrdluseks standardvilla-proovid. Villa-proovikogu kaanesid, ühes standardvilla-proovidega võib maanoor ja lambakasvataja tellida E. Lambakasvatajate Seltsist, Tallinn, Pikk

t. 50. Proovikogu kaante hinnaks ühes standardvilla-proovidega on 60 senti (ühes postikuludega). Kaaned ilma villata maksavad 20 senti.

Proovikogu kaani võiksid tellida maanoorteringid ja ringi liikmed ühiselt, kusjuures siis kaan maksab 10 senti ja kaaned ühes standardvilla-proovidega 50 senti.

E. Lambakasvatajate Seltsi poolt koostatud villaproovikogu pole täielik, vaid seda tuleb täiendada igal maanoorel. Villaproovide kaanel on jäetud üks osa vabaks, kuhu võib kinnitada või õmmelda kuni 6 oma lammastelt võetud villaproovi ja võrrelda neid eesti standardvilla-proovidega.

Isikliku villaproovikogu valmistamiseks võib võtta ka väikesed, kaanega klaaspurgid, tsellofaanist või pergamendist kotid, milledes vill ei koitu ja villarasvhigi ei laostu. Igale klaaspurgile ja proovikotikesele tuleks kleepida villa sordi ja liigi nimetus.

Meil kõige sagedamini esinevad villaliigid: vasakul — parandamata maalamba vill, keskel — kultuurilamba vill ja paremal — ülisäbar vill.

Eesti Lambakasvatajate Seltsi poolt valmistatud villaproovi kaantele on trükitud üksikute villasortide iseloomustus ja villa hinnad ja hinna olenevus villa rendemendist ning sordist. Seltsi poolt valmistatud villaproovide kaante suurus on maanoorte tööjuhiste vihikeseaga võrdne ja kogupindalas kolme tööjuhise vihiku kaane suurune.

Villaproovikogu valmistamisel oleks veel see tähtsus, et siin õpime ka villa tundma ja tema omadusi lähemalt vaatlema ja hindama. Kõrvutades oma või isatalu lammastelt võetud villaproove eesti standardvilla-proovidega, leiame nende võrdlemisel ja üksikasjalisel vaatlemisel peagi, millise sordi või liigi villaga teatud lamba vill ühineb ja sarnaneb. Selle abil saame ka otsustada, kas võrreldava lamba vill on I või II sordi vill või koguni parandamata maalamba vill.

Enamikult on meil tegemist kolme erineva kodumaa lambavilla tüübiga, millised on näha ka juuresoleval pildil. Kultuurilammaste vill, parandamata maalammaste (primitiiv vill) ja ülisäbar vill — need on villa liigid, mis meil kõige sagedamini esinevad.

Nagu pildil näha, on kultuurilammaste villa säuk ruudusarnane, kinnine ja täiesti ühtlaste villakarvadega. Parandamata maalammaste villa säuk on kolmnurkne — teravsäuk, ebaühtlaste villkarvadega, milles leidub säuga alusel peenemaid villkarvu ja säugu tipus jämedaid villkarvu. Parandamata maalammaste villa säugus on seega kahesuguseid villkarvu: karedate pääliskarvad ja peened alus- või pärisvillkarvad.

Parandamata maalammaste ebaühtlasest villast ei saa peent ja ühtlast lõnga ega tasast riidet. Ülisäbara villa säuk näib välja nagu sasis lõng. Säuk on lahtine ja villkarvad ning villkarva salgakesed üliloogelised ja mitmetpidi pöördud. Ülisäbar vill kasvab enamasti vere-suguluses kiratsevatel ja kehvalt söödud lam-

mastel. Ülisäbarast villast saame kortsuva, eba-kindla riide.

Pääle säugu ja villa ühtlikkuse tuleks villaproovikogu valmistamisel villa hindamisel ja võrdlemisel vaadelda veel villkarva peenust, kuna villapeenus on tähtsamaks villasorti määravaks teguriks. Villa peenust saab võrreldes hinnata ja osaliselt otsustada villaloogete järgi. Mida rohkem korrapäraseid loogakesi on teatud pikkusega villkarva osal, seda peenem on vill. I sordi villal tuleb sagedasti 4—5 loogakest 1 sm villkarva osale

Tähelepanu tuleks juhtida ka villasäugu kõrgusele (villa pikkusele). Nagu teada, on I sordi villa säugu kõrgus vähemalt 5 sm, II sordi villasäugu keskmine kõrgus 4 sm ja III sordil alla 4 sm. Säärase säuga kõrgusega villa saame üksnes siis, kui meie lambaid ei põa üle 2 korra aastas.

Ka villa värvus ja läige on mõõduandvad villa sordi määramisel. Tumedavärvilised villad, mustad ja hallid villad, on senini arvatud III sorti. Lääkivat villa vajatakse eriti käsitöölõngaks. Mida läikivam vill, seda korralikumalt on lambad söödud, kuid villa läige on ka tõust, nii näiteks on ševioti vill läikivam kui šropširi vill.

Villa tugevust saab otsustada rebimisel ja venitamisel. Mida tugevam vill, seda väärtuslikum riie. Villa tugevus on lammaste söötlemisest ja pidamisest. Soojad, niisked ja virtsased laudad vähendavad villa tugevust.

Villa hindamisel ja sugulammaste valikul tuleks silmas pidada veel villa erilisi vigu, et vill ei sisaldaks karedate ohe- ja koerakarvu.

Väike isiklik villaproovikogu aitab selgitada igal noorel lambakasvatajal oma lammaste villa omadusi, määrata nende sorti ja liiki ning valida seega oma lambakarjast paremad lambad sugulammasteks ja neist saadud vill sorteerida kodus vastavatesse sortidesse ja vastavalt sortidele valmistada ka vastav riie.

Valmistame ise endale kandle.

3.

Liimimiseks valmisolev kandle lagi ja ka põhi tuleb enne raami külge liimimist tublisti kuumendada ja siis kuumalt oma kohale asetada.

Kuumendamiseks on sobiv tarvitada suurt leivaahju, pärast leibade väljavõtmist, või ka hädakorral kuuma pliiti, kus peame aga kuumendatavat eset seadima ja pöörama, et kuumenemine toimuks ühtlaselt. Kuumendamisel on tarvilik vaid niipalju piiri pidada, et liim laua servade vahel kõrbema ei hakkaks ja seetõttu oma kinnihoidvust ei kaotaks.

Kandle lagi kahaneb kuumenemisel 0,5—1 sm, olenedes puu sordist ja kandle laiusest, seepärast on vajalik kandle lagi sedavõrd lai valmistada, et kandumisel puudu jääki ei tuleks.

Kui kandlekere koostatud, küljed soovikohaselt kujundatud, lagi ja põhi paraja paksuseni hõõveldatud, lõikame kandle tagumisele servale (häälestuspulkade vastaspoolsele otsale) umbes 1,5 mm sügavuse roobi aseme, et roop keelte serval oma kohalt edasi ei pääseks nihkuma.

Nüüd jääb meil veel oma tehtud tööd peenikese liivapaberi abil igakülgselt siledaks hõõruda ja siis võime asuda värvimisele ja poleerimisele.

Värvimine ja poleerimine.

Millist värvi keegi oma kandlele tahab anda, on muidugi isiklik maitseasi, ent siiski selleks kõlbavad ainult vees ja piirituses sulavad värvid, piirituselakk ja polituur. Õlivärv ja õlilakk rikuvad kandle kõlavust.

Ehk küll poleerimine nõuab erioskust ja selle õpetamine laiemas ulatuses pole siin võimalik, püüame siiski tutvuneda mõne lihtsa ja praktilise näpunäitega, mille abil saame oma kandlele nägusa välimuse.

Kui kandle kõlalagi on ilusast, puh-

last puust, siis on teda soovitav värvimata jätta ja katta ainult heleda lakiga, mis jätab puu oma loomulikku värvingusse, lisades ainult nõrka kollakat jume.

Piirituslakki on müügil valget, heledat ja pruuni. Kõige ilusam on puhta puu lakeerimiseks tarvitada valget lakki. Seesugune kannel on kaunis silmale ja praktiline seepoolest, et temalt iga tolmutükemeke silmatorkavalt välja ei paista. Samuti ei ole puupinna konarlused nii teravalt nähtavad kui tumedavärvilisel, mistõttu piisab märksa vähemast poleerimisest.

Kui kõlalae puu ei ole küllaldaselt puhas, et kõlbaks värvimatult lakikorra-ga katta, siis oleme sunnitud teda enne laki tarvitamist värvima. Et aga vesivärv sileda puupinna krobelseks paisutab ja seda ei või pärast värvimist enam tasaseks nühhkida, mistõttu värv ebaühtlaseks muutuks; on soovitav enne värvimist puu üle tõmmata chrom-kaliumi vedelikuga, kuivatada ja peenikese liivapaberiga siledaks nühhkida. Chrom-kaliumi sulatis karastab puusüüdmekõvaks, nii et nad järgneval vesivärviga värvimisel enam esile ei kerki.

Ilusa pähklipruuni värvi annab catechu peits, kui seda tarvitada chromiga ületõmmatud puule, kuid värvikauplustes on praegusel ajal ka muid ilusaid värve, millede hulgast on võimalik valida.

Soovitav on värvimist katsetada mõnel kõrvalisel lauaticikesel, et oma maitse kohast värvitooni tabada.

Kandlele läike andmiseks teeme selleks kohase poleerimistopi, mille südami-kuks võtame 4—5 sm laiuse tasase küljega puutükikese, katame seda umbes 1 sm paksuselt puuvillaga, mille päale paneme tükikese marlit või ka harva-toimelist pesuriit ja poleerimistopp ongi valmis.

Selle topi abil tõmbame kandle lae esmalt paar korda lakiga üle ja jätame umbes tunniks ajaks kuivama. Selle järel võib alustada poleerimist.

Poleerimiseks tarvitame laki juure vedelikku, milleks sobib hästi bensiin, millele petrooleumi juure on lisatud.

Lakiga niisutatud topile valame veidi seda vedelikku ja siis algame topiga poleeritava asja pinda mööda väikesi ringikesi tehes hõõruma, võimalikult ühetasaselt igalt poolt. Aeg-ajalt lisame topile lakki ja ka vedelikku.

Kui ringikujuliselt mõned korrad on üle hõõrutud, võib vahepääl ka pikuti puusüüdmelid mööda sirgjoonelisi tõmbelid teha. Põigiti puutoimet sirgjoonelisel tõmmata ei ole lakiga poleerimisel soovitatav, kuna see jätab läikesse silmapaistvad laki viirud.

Kõige selle toimingu juures on aga üht reeglit tarvis kindlasti meeles pidada, nimelt, et topp ei tohi poleeritaval pinnal ka kõige lühemaks hetkeks seisatuda, ükskõik, milliseid liigutusi säält tehakse, kas pikki- või ringikujulisi.

On kandlel ühtlaselt kerge läikekord pääl, laseme teda vahepääl mõned tunnid kuivada ja kordame siis poleerimistoimingut, kuni läige on küllaldane.

Poleerimise lõpetamisel tõmbame topiga ühetasaselt ja sirgjoonelisel puutoime suunas, et ringikujulised lakiviirud kaoksid.

Kandle põhja ja küljed võib täiesti mustaks värvida musta piirituselakiga. Ainult külgedele võib soovikorral ka õilakki tarvitada.

Aukude puurimine ja roopide asetamine.

Poleeritud kandle laele asetame nüüd varem valmistatud papist mudeli ja märgime naaskli või mõne muu sellelaadise terava asjaga läbi papi kandlele kõlaaugu keskpunkti, häälestuspulkade aukude ja nende kõrvale roobi asukoha.

Puurimist alustame kõlaauguga ja lõikame kandle kõlalaesse umbes 7-sm läbimõõduga augu, mudeli järgi märgitud kohale. Sellekohase puuri puudumisel võib ühe suure augu asemel ka mitu väikest auku puurida.

Häälestuspulkade augud tulevad puurida umbes 0,5 mm peenema puuriga, kui pulgad ise on. Kauplustes müügilolevate pulkade jämedus on tavaliselt

5, 5,5 ja ka 5,6 mm. Sellele vastavalt valime puuri 4,5 ja jämedamatele 5 mm. Tarvitada võib tavalisi metallipuure.

Enne puurimise alustamist kleebime puurile paberit või midagi muud ümber, jättes vabaks puuri otsa ainult niipalju, kui sügav pulga auk peab olema, kuna ilma seesuguse selge mõõduta ei saa ühtlase sügavusega auke ja kergesti võib puurida mõne augu kandlekerest läbi ja mõne jätta liiga madalaks.

Kui pulgaaugud puuritud, asetame ja kinnitame oma kohale roobid. Selle juures on vajalik tähele panna, et roop hästi tihedalt kandlelaele toetuks, vastasel korral kandle kõlavus kannatab tunduvalt. Roope kinnitada võib peenikeste naeltega. Võib sääluures ka liimi tarvitada.

Kui roobid omal kohal on, siis märgime nende naaskliga läbi mudeli roobi naelakeste kohad.

Roobi-naelakesteks võib tarvitada tavalisi väikesi naelu, umbes 1,5—2 mm jämedusi, millel enne tarvitamist tangidega pääd ära peab näpistama. Kõlbavad ka saapanaelad, nagu neid saapa kontsadesse tarvitatakse, või tarvitatud grammofoninõelad.

Ka roobi naelakeste jaoks peab auke puurima vastavas jämeduses puuriga, kuna vastasel juhul naelte sisselöömisel roop lõhki läheb. Vastava puuri puudumisel võib selleks otstarbeks puuri ise valmistada terastraadist, või ka vanast jalgratta kodarast.

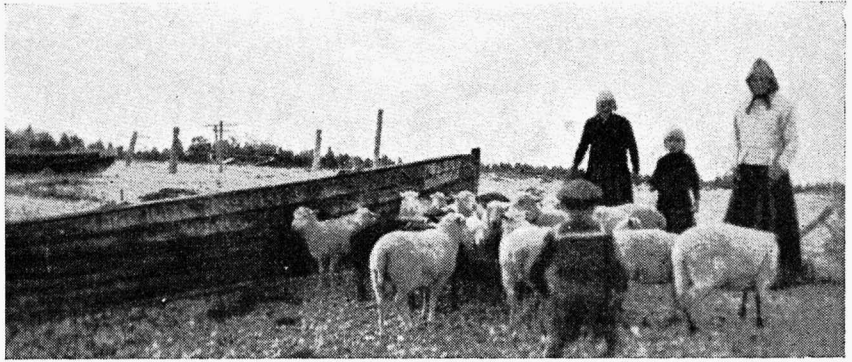
Järgnevalt võime püstitada häälestuspulke, neid haamriga nii sügavale lüües, et umbes $\frac{1}{3}$ pulga vindist välja paistma jääb.

Naelakesteks kandle tagumise otsa sisse, kuhu kinnitame keelte tagumised otsad, võtame veidi jämedamad naelad kui roobi-naelteks. Kõlbavad tavalised pleki- ja ka papinaelad, millel pääd otsast ära lõikame.

Naelad asetame kandle raamistiku puu keskele kahte ritta, millede vahe umbes $\frac{1}{2}$ sm.

Nüüd oleme jõudnud nii kaugele, et võim kandlele keelte päaletõmbamist alustada.

Saarlased viivad mitmel pool omad lambad suveks paadiga väikesele saarele.

Kandle keeled.

Ketramata, terastraadist keeled võime valmistada ise parajamõdulise traadile aasa otsa keerates.

Joonisel antud mõõtu- des kandlele on ette nähtud viisikeelteks 18 ketramata keelt ja 4 kedratud keelt. Pääle nende on bassi- ja sekundakeeltest 4 ketramata ja 7 kedratud keelt.

Ketramata keelteks tarvitame tarastraati jämedusega 0,65—0,32 mm.

Juuresoleval tabelil on näha kandle helistiku tähestik. Tähestiku kõrval asetsevad numbrid juhatavad ketramata keelte traadi jämedust. Bassi- ja sekundakeelte tähestikust vasakul kriipsud punktidega näitavad, millised keeled selles helistikus kokku kõlavad.

Esimesed ja neljas bass on ühenimelised, kuid oktaavilise heliikõrguse vahedega.

Bassikeeli asetatakse kandlele õige mitmesuguses järjekorras, kuma selleks

F	0.52
E	
D	0.34
C	
B	0.38
A	
G	0.40
F	
E	0.45
D	
C	0.50
B	
A	0.55
G	
F	0.60
E	
D	0.65
C	
B	
A	
G	
F	

F	0.50
E	0.55
D	0.60
C	0.65
B	
A	
G	
C	
B	
F	
C	

Kandle helistiku tähestik.

puudub üldine kindel reegel. Tabelil on tarvitatud ühte neist paljudest basside asetusviisidest.

Kandle jalad.

Viimase tööna kandle juures on jalgade allapaigutamine. Selleks tarvitame kolme umbes 1 sm kõrgusega puust nupukest.

Ei ole soovitatav kandlele rohkem kui kolme jala alla paigutamine, kuna jalgade suurema arvu juures kannel laua pääle asetatuna ei toetu kõigi jalgadega ühtlaselt ja annab seetõttu mängides kõrvalist põrinat.

Lõppsõna.

Käesolevas kirjutuses on püütud lugejat tutvustada lühidalt kõigi üldreeglitega, mis kandle valmistamisel vajalik teada. Üksikasjalikum õpetus tarvitaks mitmekordselt rohkem ruumi, kui meil käesolevaga võimalik kasutada on. Tekib küsimus, kas selleks üldse väga tungivat tarvidustiki on. Rahva vanasõna ütleb, et töö õpetab tegijat. Kui nüüd agar kandle sõber oma taibukusele kandle isevalmistamisel käesolevad juhised liisaks võtab, siis võib kindlasti loota häid tagajärgi. Päälegi ei ole lihtsa kandle valmistamisel riskimist suuremate rahaliste kuludega, kui vaid mõne krooniga. Jääb seepärast veel kord soovida püsivat indu ja hääd kordamist!

Kartulikasvatuse võistluskirjatöö tulemused.

Ülemaaline Maanoorte Ühendus koos Väetisnõuande Bürooga korraldas maanoortele võistluskirjatöö „Kartulikasvatuse minu kodutalus“. Võistlus kuulutati teatavasti välja „Tõusev Nooruse“ aprillikuu numbris. Kirjatöid võistlusele saadeti maanoorte poolt rohkesti.

Võistluskirjatööde lugemist ja auhindamist toimetas komisjon, kuhu kuulusid Väetisnõuande Büroo esindajana Büroo juhataja agr. A. O n n o, Põllutöökoja esindajana kartulikasvatuse eriteadja V. R o o t s ja Ülemaalise Maanoorte Ühenduse esindajana Põllutöökoja maanoorte nõunik agr. A. T a l v o j a.

Rohkearvuliselt esitatud kirjatööde lugemisega jõudsid komisjoni liikmed lõpule 28. juuniks, mil toimus ka komisjoni koosolek auhindade määramiseks. Lõplik auhindamise otsus langetati järgmiselt:

I auhind kr. 50.—:

Ilmar L a a n e s, Pisisaare Maanoorterin-gist.

II auhind à kr. 30.—:

Leida Arvisto, Kolgaküla H/s. M/r.
Ernst Veiko, Misso M/r.

III auhind à kr. 20.—:

Hans Naaris, Helme M/r. Helmut
R ä s t a s, Kehtna M/r.

IV auhind à kr. 10.—:

R. P o l t, Loobust. Leida R a n d o j a, Ku-dina M/r. Harald Suislepp, Kundast. En-del Siibak, Tännassilma-Kalmetu M/r. El-len K a v a, Kärevere M/r.

Ergutusauhind à kr. 5.—:

Asta K a r e l s o n, Puhja M/r. Harri
V u u s, Sinalepa M/r. Aleksander T a m m e -
l e h t, Kõrkvere M/r. H. R a u d, Kantküla
M/r. Meeta T a l t s, Salla-Tammiku M/r.
Manivald Milk, Ilmjärve M/r. Julius I l -
v e s, Vatla M/r. Vello T a m s a l u, Pärnu
M/r. Anna P i k k o j a, Metsküla M/r. A r -
v o P l a d o, Karaski M/r. Hilda K õ r g e -
m e t s, Nõvalt. Jaan K o n i, Puhja M/r.
Evald P a j u s a l u, Lääne-Nigula Põllum.
Seltsi M/r. Evald K õ r v e, Tarakvere M/r.
Elmar A a s, Vaivara M/r. Lydia K o h v,
Kabi M/r. Karl T u i s k, Võiera M/r. J o -
h a n n e s K a n g r o, Savala algk. M/r. Evald
P r a n g e l, Alatskivi M/r. Heino V i r g e -
b a u, Harju-Jaani Haridusseltsi M/r.

Auhindamise komisjoni liikmete üksikhin-damise otsused läksid huvitaval kombel peaaegu täielikult ühte. Pikem kaalumise oli komisjonil ainult esimese auhinna määramisel, kuna kaks paremat tööd (J. Laanes'e ja L. Arvisto omad) olid mõlemad võrdselt

täiuslikud. Siin tuli komisjonil mõlema töö põhjaliku läbivaatuse järele juba piasiasju arvestades lõppotsus teha.

Kirjatööde hindamisel jagas komisjon need võistlejate vanuse järgi kolme rühma: I rühm — vanusega alla 17 aasta, II rühm — vanusega 17—21 aasta vahel ja III rühm vanusega üle 21 aasta. Seejuures I rühma töid hinnati kergemalt kui II rühma omi ja III rühma tööde juures hinnati kõige nõudli-kumalt.

Üldiselt võttes oli kirjatööde tase võrdle-misi hääd. Esimes koguni rohkesti väga häid töid. Üks komisjoni liikmetest, nimelt Põllu-töökoja kartulikasvatuse eriteadja V. R o o t s, kellel aastate jooksul kartulikasvatuse saanud õige südamelähedaseks, tunnistas koguni, et temal kahte-kolme hääd tööd järjestikku luge-des meie noorte kartulikasvatavate teadmised ja kogemused kartulikasvatases viinud nii vaimustusse, et silmad võtnud niiskeks.

Arvestades kõigi võistlejate püüdlikkust ja hääd tahet, otsustas komisjon kõigi võistlusest osavõtjate vaeva tasuda ja leidis võimaluse anda kõigile võistlusest osavõtjale autasuks raamatud „Maanoored“, „Seemne-kartuli kasvatamine ja sortimine“ ja „Kar-tulikasvatuse I“.

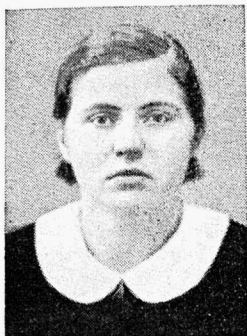
Eriti huvipakkuv oli kartulikasvatuse kir-jatöö lugemine sellest küljest, et see andis täieliku ülevaate kartulikasvatuse ja tema harimise võtetest kogu riigi ulatuses. Kuigi meie riik ei ole oma pindalalt kuigi suur, on meil ometi kartulikasvatases palju erinevaid võtteid. Kartuliharimise võttest on tihti nii lahkuminevad, et kui Saare- või Läänemaa mees läheks oma kartuliharimise võtetega Ida-Eestisse, või jälle vastupidi, siis see kindlasti oleks teisel oma kartuliharimisega pal-jude huvi- ja vast koguni naerualuseks.

Tublisti lahkuminev on üle maa kartuli äestamine ja muldamine. Mõni võistleja oma

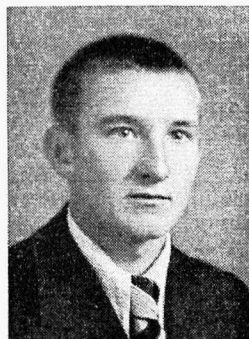

Ilmar Laanes,
I auhinna saaja kirjatöö võistlusel.

Paremaid kirjatöö võistluselt „Kartulikasvatus minu kodutalus“.

Leida Arvisto,
II auhind.

Ernst Veiko,
II auhind.

Hans Naaris,
III auhind.

Helmut Rästas,
III auhind.

kodutalu kartulikasvatust kirjeldades teatab ja peab õigeks, et sääli pääle kartulipanekut küntakse vaod üles ja äestatakse maha kuni kolm korda järjest ja siis kuni äestamiseni veel mullatakse paar korda. Teisal aga peetakse jälle õigeks, et ühekordsele vagude mahaäestamisele ei tohi järgneda üle kahe muldamise. Nii selgub kirjatöödest ka palju teisi kartulikasvatuse võtteid, mis ühes kohas on hoopis lahkuminevad kui teisal.

Enamuses on esitatud kirjatööd kirjutatud asjaliku arutluse stiilis, andes sissejuhatavas osas ülevaate talust ja selle oludest ja hiljem arutledes kartulikasvatust talus, selle juures tehtavate tööde järjekorras. Enamasti töövõtete juures põhjendatakse ka nende vajadust ja otstarvet.

Välkesem osa kirjatöid on kirjutatud vestestilis. Enamus neist on püütud anda kahekõnes, nagu isa ja poja, vanaisa ja lapselapse või jälle kahe sõbra vahel. Sellejuures esineb ka kombineeritud jutlemisi, kus lastakse sekka lüüa vahel ka konsulendil või mõnel teisel asjatundjal. Neid töid on lugeda küll ladusam, aga sääli on enamasti segi paisatud tööde järjekord kartulikasvatuses ja tihti mõned olulised võtted jäänud hoopis puudutamata. Paremad niisugustest vestestilis tööst on H. Suislepa (mõnus kahekõne kartuleid sortiva vanaisa ja lapselapse vahel) ja M. Taltsi („Kartul kasvab kiusu pärast!“) omad.

Kõige huvitavam esitatud kirjatöödest on aga E. A. A. s. a. oma, missugune küllaltki pikk kirjatöö on täies ulatuses kirjutatud värssides. Töös on käsitlemist leidnud kõik nõuetavad küsimused, kuid muidugi ei saa riim selle juures konarlusteta olla ja ei pääseta mööda ka vemmälvärssidest.

Üldisi puudusi kirjatöödes.

Esitatud kirjatöid sirvides jäi mulje, et paljud noored püüavad kõrgemalt lennata kui tiivad kannavad. Kirjatöö tingimustes oli nõutud, et iga võistlusest osavõtja kirjeldaks kartulikasvatust nii, nagu see on läbi viidud tema kodutalus. Paljud võistlusest osavõtjad on aga jätnud selle põhinõude kõrvale ja ainult möödaminnes puudutanud kartulikasvatust oma kodutalu oludes. Selle asemel on aga püüdnud anda õpetust, kuidas peaks õieti kartuleid kasvatama. Ja sellega on mindud libedale. Sest ilma kogemusteta noore inimese poolt ainult kuuldu ja loetu järgi nõuandmises tuleb ette igal sammul vigu ja ebatäpsusi.

Teise veana tuli paljude esitatud kirjatööde juures ilmsiks kirjatöö sissejuhatamine või lõpetamine pika sõnademänguga, millel ülesseatud asjaliku teemaga kuigi palju ühist ei ole. Niisugune õõnes paatos rikkus mõnegi hää kirjatöö üldmuljet. Kui, näit. keegi omas kirjutamiseõhinas väidab: „kes võib veel rohkem rõõmu maailmas tunda kui põllumees!“, siis on vist küll vähe põllumehi, kes sellega on nõus.

Ühe puudusena paistis silma teatav pääliskaudsus kirjatööde kirjutamisel. Nimelt ei ole paljud võistlejad võtnud vaevaks töö puhtalt paberile ümberkirjutamise järele seda veelkord läbi lugeda. Sõnade vahelejäamine, üksikute tähtede ja kirjamärkide puudumine on selletõttu väga sagedane. Niisugune pääliskaudsus ei tohiks pinda leida meie noorte juures.

Märgitud puudusi kõrvale jättes on möödunud kirjatöö kartulikasvatuse kohta leidnud maanoorte hulgas sooja vastuvõttu ja on andnud ka häid tulemusi. **A. T.**

Kanamune saab kauemaks säilitada.

Talvel on kanamunad kallimad ja nende kättesaadavus palju väikesem kui suvel. Nimetatud asjaoludest tingituna tuleb meil tihti säilitada kanamune talveks.

Munad lähevad halvaks roiskbakterite ning hallitusseente mõjul, mis tungivad munasse munakoores olevate väikeste augukeste kaudu. Halvaksminemist soodustavad veel niiskus, liigne soojus ja umbsed ning mustad ruumid.

Munade roiskumist kiirendab tunduvalt munade määrdunud koor. Munakoore on kaetud õhukese rasvakorraga, mis takistab munast vee aurumist ning bakterite sattumist munasse. Mustus munakoorel aga soodustab kergesti nende läbitungimist rasvakihist ja munakoores olevaist augukestest.

Hästi puhtad munad säiluvad puhtas ja õhurikkas ruumis mõned kuud värsketena ilma muude vahenditeta. Kauemaks säilitamiseks on tarvilik leida abinõusid, mis kindlustaksid, et munad 6—10 kuise seismise järele oleksid värsked ja hääd ning nende toiteväärtus laitmatu.

Üks äraproovitud ja hinnalt võrdlemisi

kättesaadav kanamunade säilitamise vahend on vesiklaas (naatrium-vesiklaas). Täiesti värsked ning puhtad munad laotakse suuremasse klaasnõusse, emailitud savipurki või puupütti. Võetakse 9—10 mõõtu (klaasi või liitrit) keedetud ja jahutatud vett ning 1 mõõt naatrium-vesiklaasi. See segatakse hästi läbi ja valatakse üle munade. Segu peab mune katma 3 sm või umbes kahe sõrme laiusele. Seismisel segu hangub, muutudes sül ditaoliseks, mille tõttu sünnib kokkutõmbumine. Ka aurab segust vähesel määral vett ära. Neil põhjustel võib väga kergesti juhtuda, et päälmine munade kord jääb vesiklaasist välja ja rikneb. Munade säilitamise nõud seotakse päält pergamentpaberiga. Suuremad puunõud võib katta puukaanega. Nii konserveeritud munad säiluvad hästi 8—10° C soojusega ruumis, kuna soojem ruum mõjub halvasti.

Enne munade tarvitamist on soovitatav need üle pesta, et vesiklaasi segu ei satuks toidusse. Keetmisel vesiklaasis hoitud munad lõhkevad.

H. Paglant.

Edasiõppimise võimalusi maa tütarlastele.

Edasiõppimise ja edasipüüdmise tung on üks eesti rahva põhiomadusist. Hulk maatütarlapsi, kes lõpetanud algkooli, seisavad küsimuse ees: kuhu minna edasi õppima?

Edasiõppimise võimaluste valik on tihedalt seotud elukutse valikuga. Elukutse valikul on aga esmajoones mõõduandvad huvi ja kalduvused ning töömaht ning töötamise võimalused.

Ei ole kahtlust, et maatütarlapsi ootab kõige suurem tööpõld maakodudes. Olgugi, et maakodude ilme on viimasel aastakümnel silmnähtavalt paranenud, seisab siin siiski veel suur töö ees, et muuta maakodud ja maaelu kultuursemaks ning meeldivamaks nii noortele kui ka vanadele. Sellele tähtsale ülesehitavale tööle peaks end pühendama iga tütarlaps, kelles pole kustunud huvi ja armastus maaelu ja maatöö vastu. See töö nõuab aga tõsist ettevalmistust — õppimist.

Olgugi et meil ei ole veel niipalju kutsekoole, et võimaldada igale maatütarlapsel ettevalmistust maaelu ülesehitavaks tööks, leidub meil siiski mitmetüübilisi kodumajanduskoole, nii et iga tütarlaps võib valida oma maitse ja võimete ja võimaluste kohaselt, millisesse kooli astuda.

Kõige vanemad ja levinenumad on meil üheaastase õppeajaga kodumajanduskoolid, nagu seda on Antsla (Võrumaal), Karja (Saaremaal), Mödriku (Virumaal), Orgita (Läänemaal), Saku (Harjumaal), Säreveere (Järvemaal) ja Vasula (Tartumaal). Säälm valmistatakse ette maaperenaise ja koduabilise kohustele.

Siin õpetatakse maanaiste ülesannete otstarbekohast täitmist, nagu perekonna toitlustamist, kodukorrahoidu, lastehoidu ja -kasvatust, loomakasvatust ja aiandust. Õppeaeg algab siin jaanuaris ja kestab detsembrini. Vastu võetakse tütarlapsi, kes on vähemalt 16-aastased ja lõpetanud 6-klassilise algkooli.

Saku ja Vasula kodumajanduskoolide juures töötavad veel koduabiliste klassid, kus õppetöö on koondatud talvekuudele, nimelt oktoobrist maini. See koolitüüp on eriti sobiv neile tütarlastele, kes suvel on seotud talutööga ja teenistusega ning võivad ainult talvel end pühendada õppimisele. Kuna koduabiliste klassis on õppeaeg lühem kui kodumajanduskoolis, siis tehakse see tasa sellega, et koduabilistekooli võetakse vastu vanemaid, vähemalt 17-aasta vanuseid tütarlapsi, kes on vähemalt üks aasta töötanud juba talumajapidamises.

Nii kodumajanduskooli kui ka koduabiliste klassi lõpetajad võivad pärast 10-kuist praktikat õppekodus omandada koolilt koduabilise tunnistuse.

Kuna eesnimetatud koolidesse pääsevad 16—17 a. vanused, äsja algkooli lõpetanud on aga enamuses 13—14-aastased, siis viimased otse algkooli lõpetamise järele neisse ei pääse. Neil on võimalus vahepeäl minna täienduskooli või jääda koju praktiseerima. Otse algkoolist, vanuse pääle vaatamata, pääseb kodutööstuskoolidesse ja kodumajanduskeskkoolidesse.

Kodutööstuskoolid on moodustatud endistest elujõulisematest täienduskoolidest ja need on kaheaastase õppeajaga ja mitmekesise

õppekavaga. Kodunduslikud ained on üldhariduslikkude õppeainete kõrval siin tähtsal kohal. Kus olud seda lubavad, sääl käsitletakse vähesel määral ka aiandust, looma- ja linnukasvatust. Praegu töötavad kodutööstuskoolid Abjas, Järva-Jaanis, Lüganusel, Pukas, Põltsamaal, Saardes ja Suure-Jaanis.

Väga otsitavaks koolitüübiks on osutunud kodunduskeskkoolid, mis valmistavad ette õppinud perenaisi ning annavad ühtlasi ka üldharidust, mis vastab üldharidusliku keskkooli lõpetanu tasemele. Kodunduskeskkoolidesse võetakse vastu algkooli lõpetajaid eksamiga, kuid ilma nõudmisteta vanuse alammäära suhtes. Eksamid tuleb õiendada eesti keeles ja matemaatikas.

Maal asuvais kodunduskeskkooles kestab õppeaeg 3 aastat à 42 õppenädalat. Vastuvõt-

mise eksamid on kevadel ja vabade kohtade puhul ka sügisel enne õppetöö algust.

Kodunduskeskkooli edukad lõpetajad omandavad õiguse asuda edasi õppima kõrgema astme kutsekooli või gümnaasiumi. Samuti õiendavad lõpetajad õppinud perenaise kutseeksami ja neile antakse pärast 10-kuist praktikat õppinud perenaise kutsetunnistus, mis võimaldab neile asuda tööle perenaisena mitmesugustes kodumajanduslikes käitises.

Kodunduskeskkooli leiame Amblas, Helmes, Kehtnas ja Orul.

Kõigi maal asuvate kodumajanduslikkude koolide juures on internaadid, kus ülalpidamine on võimaldatud minimaalsete kulutustega.

Alma Martin,

Haridusm. Kutseoskuse osakonna nõunik.

Täiuslik naiskäsitöö käsiraamat maanoortele.

„Naiskäsitöö talus“. Praktiline tööjuhise maanoorte organisatsiooni tüdrukutele. Koostanud ja kirjutanud käsitöökonsulent Elli Künnapuu; toimetanud maanoorte kodumajandusnõunik Hilda P a g l a n t. Põllutöökoja väljaanne, 1940. a., 141 lhk., 150 pilti. Hind Kr. 1.50.

Maanoorte kirjanduse 20-da väljaandena ilmus neil päevil trükist ülaltähendatud päälkirja ja andmetega naiskäsitöö käsiraamat. Raamat oma üldmuljelt on nägus ja rohkete hääde ja täpsete jooniste abil igale naiskäsitöö-huvilisele kergesti käsitatav ja arusaadav.

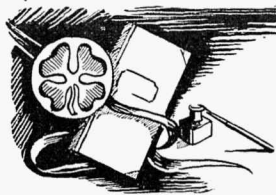
Raamat on mõeldud teadmiste ja oskuste andjaks neile paljudele maatütarlastele, kes on algkooli lõpetanud, kuid kellel pole võimalust minna edasi õppima kodumajandus- või täienduskoollidesse. Elus aga ei pääse nad mõõda tarvidusest valmistada või parandada mitmesugust pesu ja teisi lihtsamaid riietuse ja kodukaunistamise tarbeid. Ka ei pääse suurem enamus tütarlapsi mõõda tarvidusest valmistada kunagi tarbeid imikule ja väikelapsele.

Kõigi nende vajalikkude oskuste õppimiseks on antud raamatus täpseid juhiseid. Raamatu alguses pakutakse kõige lihtsamat, hädavajalikku, mis on vajalik noorele naiskäsitööga tutvust tehes. Alatakse kõige lihtsamate ja algilisemate käsitöö võtetega, nagu traageldamise, äärestamise ja õmblustega. Sellest edasi juba tulevad keerulisemad võtted: pilud, tikandid, siis edasi villase lõnga omadused, temaga ümberkäimine, värvimine ja igasugused kudumistööd villast lõngast. Siis järgnevad juba keerulisemad naiskäsitööd. Üksikasjalikkude võtete selgitamine ja otstarbekohaste lõikemustrite abil õpetatakse igasuguse voodi- ja ihupesu valmistamist. Seejärel pikem päätükk pühendatakse tööriietele ja nende valmistamisele talus. Lõpuks esitatakse veel pikem päätükk imiku- ja lasteriietuse valmistamisest.

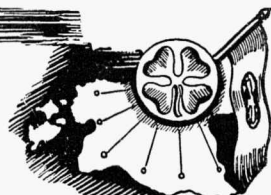
Praktilise ja hädavajaliku naiskäsitöö kõrval on raamatus pühendatud suurem tähelepanu igasuguste kodukaunistamise esemete valmistamisele. Meie maakodudes leidub veel väga rohkesti luikede ja vesiroosidega või hobusepääde ja käbidega õlivärvidega maalitud seinavaipu, ilukäterätte vigase võörkeelse lausega või jälle laudlinasid ühevärviliste viinamarjakobarate ja lehtedega. Niisugusel maitsetul vanavaral on aeg kaduda meie kodudest. Need tulevad asendada rahvuslikkudel motiividel valmistatud tikandite, pilude ja mitmesuguste pitsidega. Niisugusteks maitsekateks kaunistuskäsitöödeks on mainitud raamatus antud tänuväärset rohkesti materjali ja juhiseid.

Eriline osa raamatus „Naiskäsitöö talus“ on pakutud maanoortele. See on tööjuhise osa naisnoortele tööettevõtteks. Raamatus leiduvad naiskäsitööd on jagatud kolme vanuse- ja oskusejärgu — alg-, kesk- ja kõrgema astme — töödeks. Sellejuures on antud eeskiri naiskäsitöö ettevõtete hindamiseks. Parematele naiskäsitöö ettevõtete lõpetajaile, neile, kes on saanud eriti soodsas hinnangu osaliseks, on ette nähtud veel erilised diplomid ja ka „aukraadid“, nagu algastmes „maanoorte usin käsitöötegitaja“, keskastmes „maanoorte teadlik käsitöötegitaja“ ja kõrgemas astmes „maanoorte käsitöömeister“.

Raamatu „Naiskäsitöö talus“ kohta võib üldiselt öelda, et see võib ja saab tublisti kaasa aidata selle suure ülesande täitmisel, mida nõuab elu igalt naiselt käsitöö oskuse alal. Samuti aitab see raamat kaasa meie kodude seesmiselt kaunimaks muutmisele. Eriti on ta aga suure tähtsusega maanoorteringsisse organiseeritud naisnoortele. Maanoorteringsides naiskäsitöö õpperingside moodustamisel ja käsitöö-õhtute korraldamisel, selle juures kutsekoolides ettevalmistust saanute ja suurema vilumusega naiskäsitöö tundjate abi ära kasutades, saavad selle raamatu najal paljudki naiskäsitöö võtted noortele kergesti kättesaadavaks.

ORGANISEERITUD NOORED

ULERIIGILISED MAANOORTE SUVIPÄEVAD JÄÄVAD PIDAMATA.

Üleriigilised maanoorte suvipäevad, mida oli kavatsus pidada 3. ja 4. augustil k. a. Tallinnas, on Põllutöökoja juhatuse poolt otsustatud jätta tänavu pidamata. Põhjused suvipäevade ärajätmises on tingitud tänavusest põllumehele ebasoodsast aastast ja Tallinnas valitsevast ruumpuudusest, mis ei võimalda suvipäevadele tulijate majutamist.

VIRUMAAL 800 MAANOORT ÕPPELAAGRITES.

Maanoorte õppelaagrid omavad maanoorte töösüsteemis tähtsat kohta. Õppelaager on kohaks, kust ammutavad maanoored praktiliste oskuste kõrval uut vaimustust, uut hoogu ja tugevat ühistunnet, mis omakorda loob maanoorte liikumisele tugevad alused. Seda silmas pidades koondati tänavu Virumaal õppelaagritesse 10 konvendi maanoored. Selleks toimus 8 õppelaagrit. Õppelaagritest võttis osa umbes 800 maanoort.

Õppelaagreid peeti Lüganusel 31. mail ja 1. juunil, V-Jaagupis 2.—3. juunil, V-Maarjas 5.—6. juunil, Simunas 7.—9. juunil, Jõhvis 8. ja 9. juunil, Narvas 12.—13. juunil, Iisakus 14. ja 15. juunil ja Rakvere konvendis 18.—19. juunil. Rakvere konvendi laagrisse koondati ka Kadrina ja Haljala konventide maanoored. Õppelaagrites selgitati ka konventide ja maakonna meistrid künnis, kraavikaevamises, lüpsis ja kõnes.

SAAREMAAL MAANOORED KOGUSID 35.000 KG PUUTUHKA.

Puutuha kogumise võistluse korraldas Saaremaa maanoorte ühendus Saaremaa maanoorteritingide ja nende üksikliikmete vahel tänavu kevadel. Võistlusest võttis osa 22 maanoorteritingi, kelle töötulemuste kokkuvõteted nüüd valmisid. Esikohale tuli Pidula Maanoorteriting, kus koguti 2786 kilo puutuhka, teiseks tuli Elme Maanoorteriting, kogudes 2450 kilo ja kolmandaks Lümanda Maanoorteriting, kus koguti 2400 kilo puutuhka. Üksikliikmeist oli agaramaks kogujaks

Eduard Peel Paatsa Maanoorteritingist, kes kogus puutuhka 820 kilo. Teisele kohale tuli 750 kiloga Rudolf Lember Ilpla Maanoorteritingist ja kolmandale kohale 621 kiloga Herman Lau Tagala Maanoorteritingist. Kogusummas kogusid maanoored Saaremaal võistluse korras 35.000 kilo puutuhka. Olgu tähendatud, et puutuha väärtus väetisainena on 5—6 senti kilo.

MAANOORTE SUVIPÄEVAD RAVILAS, KODASOOS JA ANIJAL.

2. juunil korraldati Ravila aianduskooli juures Kose konvendi maanoorte suvipäeva. Päeval toimusid põllumajanduslikud võistlused ja pidulik aktus, millest võttis osa ligi 1000 inimest. Aktusel õnnistati Kose Konvendi Maanoorte Ühenduse lipp ja Kuimetsa, Ardu, Paunkülla, Tuhala, Voose, Kaiu, Ravila ning Palvere Maanoorteritingide lipud. Lipud andis ringivanematele konvendi nimel üle konvendi esimees J. Lauk. Aktusel kõneles Põllutöökoja pääsekreter K. Kask ja Kose konvendi maanoortevanem A. Raidmets. Pinevaks ja huvipakkuvaks kujunes kõnevõistlus, kus 6 võistleja hulgast tuli esikohale A. Lauk Paunkülla maanoorteritingist ja J. Kruuse — Kuimetsa maanoorteritingist. Teistel võistlustel olid parimad; põllumajanduslikus talkistusjooksus K. Seppik ja K. Kannel; hobuserakendamises H. Väljaste ja H. Allak; rehapulga valmistamises J. Lehtmets ja O. Roomet; võileiva valmistamises N. Sigur ja M. Palu ning kartulikooremises S. Künnap ja G. Sirel.

Kuusala konvendi maanoorte suvipäeval Kodasoo 9. juunil pühitseti konvendi maanoorte ühenduse, Kodasoo, Kolgakülla, Kõnu koolide, Suru, Valgejõe ja Hirvli maanoorteritingide lipud. Lipud andis üle ja aktusekõne pidas Põllutöökoja abiesimees Harju maanoorte vanem P. Männik. Hiljem toimunud põllumajanduslikel võistlustel sai esikoha kõnes H. Arvisto, võileivavalmistamisel E. Kagovere ja põllumajanduslikus talkistusjooksus tuli esikohale Kolgakülla Maanoorteritingi meeskond.

Samal päeval toimunud Raasiku konvendi maanoorte suvipäeval Anijal esines kõnega Põllutöökoja pääsekreter K. Kask. Künnivõistlustel olid paremad A. Tammaru ja E. Salundi, kõnes H. Kuuskmann ja V. Toomet ja võrkpallis Harju-Jaani ja Pika vere Maanoorteritingide meeskonnad.

TARTUMAA MAANOORTE MEELEOLURIKAS SUVIPÄEV.

Tartumaa maanoorte suvipäev toimus tänavu 16. juunil Põhja-Tartumaal Kuremaa mõisa suures ja ilusas pargis. Ilusa ilma puhul oli suvipäevast osavõtjaid rohkesti. Organiseeritud maanoori oli autodel ja jalgratastel ilmunud kohale üle 800. Kogu peoliste üldarvu võis aga arvestada 3000 pääle.

Suvipäeva aktusel rivistusid peoplatsile 40 Tartumaa maanoorte lippu. Neist tulid suvipäeval õnnistamisele 16. Lipud maanoorteringide vanematele andis üle põllutöoministri abi dr. E. Terasmäe. Seejärgi esines dr. E. Terasmäe aktusel ka meeleoluka aktusekõnega.

Aktust kaunistasid mitmed maanoorte ühis-esinemised. Maanoorte ühendatud laulukoor kandis E. A. R. u juhtimisel ette rea laule. Väga mõjuva mulje jättis maanoorte ühendatud mandoliini-orkester A. Ü. t. s. i juhtimisel. Lõpuks esitasid maanoored haljal murul rea rahvatantse rahvapillimeeste orkestri saatel. Rahvusõivais rahvatantsijaid oli korraga murul üle 70. Neid juhatas V. Eenpalu. Rahvatantsijad said rohkearvuliselt publikult sooja vastuvõtu osalisteks.

Aktuse lõppedes algas lõbus jalakeerutus, kuna võrkpalliplatsil samal ajal toimusid 11 meeskonna vahel võrkpalli võistlused.

HÄID TULEMUSI MAANOORTE HEINASEEMNEKASVATUSE VÕISTLUSEL.

Möödunud aastal väljakuulutatud heinaseemnekasvatuse võistlus maanoortele hakkab tänavu oma tulemusi näitama. Kuigi möödunud põuase suve tõttu rohkesti heinaseemnekülve äpardusid või jäid sootuks teostamata, on siiski tänavu maanoortel terve rida häid heinaseemnepõlde olemas, mis töötavad rohket saaki.

Hiljuti toimetati Põllutöökoja vastavate eriteadlaste poolt maanoorte õnnestunud heinaseemnepõldude ülevaatust. Nagu ülevaatajate muljetest kuuldu, on nemed maanoorte tööga sel alal jäänud täiesti rahule. Eriti rõhutavad eriteadlased maanoorte suurt hoolt heinaseemnepõldude eest hoolitsemisel. Kõikjal on heinaseemnepõllud umbrohtudest väga puhtad olnud. Kuna vähesed maanoored on suutnud endale reavaheharimiseks vajalikku siili muretseda, siis enamus umbrohust puhastamise töid on tehtud kõblastega.

Maanoorte möödunud aastal rajatud heinaseemnepõldude lõpulik hindamine toimub sügisel, kui on hindamiseks saadud ka heinaseemneproovid rajatud seemnepõldudelt.

Pildil: Momente Tartumaa maanoorte suvipäevalt. Üleval — Põllutöoministri abi dr. E. Terasmäe kõnelemas; keskel — rahvatantsijad esinemas ja all — ühendatud koor lauluhoos.

MAANOORTE HÄID TÖÖTULEMUSI SIMUNAS.

Maanoorte töö tegelikud tulemused hakkavad üha selgemini ilmnema. Maanoorte kanakasvatuse hoogtöö on Viru maal Simuna konvendis kandnud häid tulemusi. Möödunud haudehoajal töötas Simuna konvendis 1 neljasaaja ja 3 kaheasaaja muna mahutusega haudemasinat, milledega hautati konvendi maanoorte poolt välja 1500 tibu. Samal ajal aga konvendi maanoorte kanapidamistes oli üle 1400 kana, mida noored kasvatavad iseseisva töötetevõttena oma kodutalus. Simuna konvendis on praegu 40 maanoorel iseseisvad kanapidamised.

Silmapiistvamateks kanakasvatajateks Simuna konvendis on A. Sirelpuu, kellel möödunud aastal valmis eeskujulik kanala. Praegu on A. Sirelpuul ligemale 100 kana, kuid juba lähemas tulevikus tõuseb kanade arv 200-ni. Alfred Mustassaarel on eeskujuliku kanala ehitamine käsil. A. Mustassaarel kanakarjas on praegu 30 kana ja 150 tibu. Erich Tooming ja Elmar Princken on samuti kanakasvatuse alal tähelepanuvääriivat tööd korda saatnud. E. Tooming valmistas ise oma kanapidamisele haudemasina, milline töötab eeskujulikult.

Maanoorte kanakasvatuse hoogtöö puhul, mida Simuna konvendi maanoored on erilise hooga teinud, on Simuna konvendis üle 100 põllumehe hakanud kanu suuremal hulgal kasvatama. Kohalikud noored arvavad aga ise, et see on alles algus. Suurem töö ja töötulemused seisavad alles ees.

Ka külviseemne puhtimises on Simuna konvent Virumaal esirinnas. Kevadel töötas konvendi ringides 12 puhtimise aparati, neist 4 „Priimust“. Möödunud aastal puhiti Simuna maanoorte poolt 27000 kg külviseemet. Tänavu kevadel puhiti 16.000 kg. Eeloleval külvihooajal talvivilja seemet tahetakse maanoorte poolt viimase võimaluseni puhtida.

Toodud andmed kinnitavad, et maanoored suudavad meie põllumajanduse arengule aktiivselt kaasa aidata.

E. K.

II ÜLERIIGILISEST KANAKASVATUSE- VÖISTLUSEST ROHKESTI OSAVÖTJAJD.

II üleriigilisest maanoorte-vahelisest kanakasvatajate meistervõistlusest, mis välja kuulutati käesoleva aasta kevadel, võtab osa üle 300 maanoore-kanakasvataja. Teatavasti toimub see võistlus maanoorte üleriikliku linnukasvatuse meistri nimele. Võistlus algas 1. mail 1940. a. ja kestab kuni 30. apr. 1941. a.

Üleriiklikule linnukasvatuse meistrile on rahalise auhinnana ette nähtud kr. 200.— Võistlejad on praegu agaralt ametis oma kanapidamiste korraldamisega ja tibude kasvatamisega, et algatatud tööd edukalt lõpule viia.

Võistlus on maakondade vaheliselt võttes küllaltki tasavägine, kuna kõikidest maakondadest startisid parimad kanakasvatajad-maanoored.

SAAREMAA MAANOORTE PIDUSTUSED.

Saaremaa maanoorte ühenduse korraldusel toimusid 15. ja 16. juunil Kuressaares Saaremaa maanoorte organiseerimise 15. aastapäeva tähistamiseks pidustused ja ühtlasi ka maanoorte maakondliku tegevuse ja kutsehariduse näitus.

Pidustustest ja näitusest võtsid osa üle 1000 organiseeritud maanoore, kuna pidustustel toimuvast aktusest võttis osa üle 4000-päälise rahvahulk. Pidustuste paeluvamaks osaks oli pärast aktust korraldatud rahvatantsude ja võimlemise ettekanded, kus esines rohkel arvul maanoori. Kõige huvitavamaks osaks pidustustel oli „Pidula“ tegelaste poolt lavastatud Mustjala pulm. Selles oli kaastegevad rohkel arvul vanu — üle 60-aastaseid küllalauljaid ja rahvapillimehi. Pidustused lõppesid rahvaliku lõkkepeoga, kus esitati mitmesuguseid muusika-, laulu- ja tantsu-ettekandeid.

Maanoorte ja maakutseharitlaste näitus avati juba 15. juunil. See andis oma rohkearvuliste ja huvitavate väljapanekutega väga kujuka pildi Saaremaa organiseeritud maanoorse 15-aastase tegevuse tulemustest. See, mida maanoored maanoorte liikumise õhinal ja kaasabil on suutnud korda saata, jättis näituse jälgijatele unustamata mulje.

Laupäeval, 15. juunil toimusid Kuressaares ka mitmesugused töövõistlused Saaremaa maanoorte meistrite nimele.

KABALAS OLI PÕHJA-VILJANDIMAA MAANOORTE ÕPPELAAGER.

Kabala algkooli ruumes korraldati 9. ja 10. juunil Põhja-Viljandimaa maanoorte õppelaager, millest võttis osa üle 150 noore. Laagris käsitleti mitmesuguseid põllumajanduslikke ja kodumajanduslikke küsimusi, teostati praktilisi töid ning õpiti ka rahvatantsu ja võimlemist. Laagri esimese päeva õhtul leidis aset lõkkeõhtu, kus vedeti aega laulu ja tantsuga ja noorte endi ettekannete kuulamisega. Laagris toimusid ka töövõistlused kraavikaevamises ja kõnes. Kraavikaevamises tunnustati meistriks G. Karu Kärstna Maanoorterigist ja kõnevõistlusel A. Kärt Imavere Maanoorterigist.

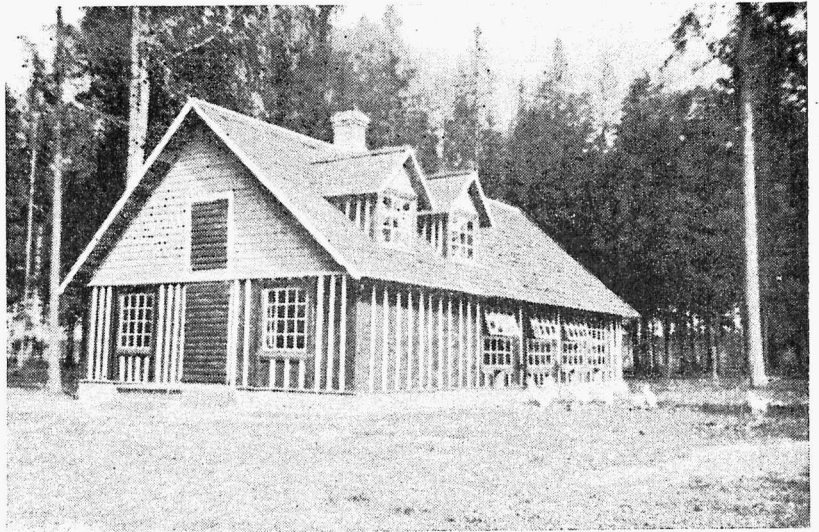
LÕUNA-VILJANDIMAA MAANOORTE ÕPPELAAGER PEETI ÕISUS.

Lõuna-Viljandimaa maanoorte õppelaager korraldati 16. ja 17. juunil Õisu mõisas. Osa võtsid sellest 150 maanoort. Laagris korraldati ka meistrivõistlused künnis ja lüpsis. Künnimeistriks tunnustati A. Sutt Kärstna Maanoorterigist ja lüpsimeistriks H. Kalind Õisu Maanoorterigist.

Laagri vanemana tegutses Viljandi maakonsulent P. Lossmann.

JÕHVI ÕPPELAAGRIS 160 MAANOORT.

Jõhvi konvendi maanoorte õppelaager korraldati tänavu Toilas Pühajõe orus. Laagrist osavõtjate arv tõusis teisel laagripäeval 160-ni. Laagris õpiti mitmesuguseid põllumajanduses tarvilikke oskusi, kusjuures rohku pandi ka rahvatantsudele ja võimlemisele.

Simuna maanoore
A. Sirelpuu kanala.

TÖÖ KROONIB TEGIJAT.

Maanoorte organisatsiooni ülesandeks on kasvatada tugevaid ja teovõimsaid mehi ja naisi, kes loodavad elus ainult oma enese jõule ja võimetele ja kelle ideaaliks on kultuurne ja hästi kordaseatud talu. Selleks on korraldatud igal aastal mitusada põllu- ja kodumajanduslikku kursust ja loengut, tööoskuse propageerimiseks on korraldatud sadu tegelikkude tööde võistlusi, praktiliste oskuste ja kogemuste omamiseks lahendavad tuhanded maanoored oma kodutaludes koduseid tööülesandeid. Kõik see töö, mida on viimaste aastate jooksul suure hoo ja vaimustusega tehtud, hakkab andma tegelikke tulemusi, mis juba mitmelpool silma paistavad.

Meie maanoorteridest on võrsunud noori mehi ja naisi, kes on lühikese ajaga suutnud oma taludes märkimisväärseid töötulemusi saavutada. Need tegelikud töötulemused on suurimaks tunnustuseks maanoorte tööle.

Virumaal Simuna konvendis on üheks sääraseks maanooreks Artur Sirelpuu, kes on teinud oma talus tunnustamisväärset tööd. A. Sirelpuu vabanes 1935. a. sõjaväest, hakkas iseiseisvaks talupidajaks. Mõni aeg hiljem organiseeris Rahkla Maanoorterit, mis oli esimene Simuna konvendis. Rahkla Maanoorterit tegevus tunnustati 1939. tegevusaastal Simuna konvendis parimaks. Praegu on A. Sirelpuu Rahklas Maanoorterit vanem ning paljudes teistes organisatsioonides tegev.

Vaatamata aktiivsele seltskodlikule tööle on A. Sirelpuu oma kodutalu hästi korda seadnud. Nelja aastaga on põlluvilja saagid tunduvalt tõusnud, ka karjatoodang on teinud märkimisväärse tõusu, nimelt 80 kg

võirasvalt 140 kg pääle. A. Sirelpuu ei ole unustanud ka uudismaa harimist, vaid on ka siin tulemusi saavutanud. Pea igal aastal on talu rikastanud uue hoonega. Möödunud aastal valmis uus eeskujulik kanala, mis on Virumaal üks parimaid.

A. Sirelpuu ütleb, et tegutsemine maanoorterit on andnud temale pidevalt uut hoogu ja vaimustust ning teadmisi ja oskusi oma kodutalu ülesehitamiseks. E. K.

VÄIMELA ÖPPELAAGRIS TEHTI TUBLIT TÖÖD.

Võru ja Rõuge konventide maanoorte õppealaager, mis korraldati Väimelas 8.—9. juunil, õnnestus täielikult. Laagrist võttis osa 130 maanoort. Laagris käsitleti praktiliselt kanakasvatust, heinaseemnekasvatust, umbrohutõrjet ja õpiti tundma põllutööriistu, samuti võeti läbi rahvatantse ja võimlemist.

Töövõistlusi korraldati 6 alal. Võru konvendi lõpsimeistriks tuli J. Mõks, kes sai 1. auhinna ja väärtusliku auhinna.

Veistehindamises tuli meistriks samuti J. Mõks Kasaritsa Maanoorterit; kartulikoormise meistriks sai Leida Kaarna Kasaritsa Maanoorterit, põllumajandus-takistusjooksu võitis Väimela 1. Maanoorterit meeskond.

Saadud esimesi ja teisi kohti ja laagrist osavõtjate ringi liigete arvu arvesse võttes, hinnati lõpuks laagrist osavõtjaid ringe. Siin tuli esimesele kohale Kasaritsa Maanoorterit, ks omas väärtusliku rändauhinna, mida tuleb kaitsta 2 a. järgimööda või 3 a. vaheldumisi.

Laagri lõppaktusel toimus töösangarite-meistrite austamine ja auhindade kätteandmine.

Kirju rida.

Uusna Maanoorterling — Viljandimaa parem.

Käesoleva aasta märtsikuus toimus ühenduses „Külvaja kuju“ väljaandmisega Viljandimaa parima maanoorterlingi selgitamine. Selleks osutus Uusna Maanoorterling Viljandi konvendist. Olgu siinkohal toodud lühikene läbilõige nimetatud ringi möödunud aasta tegevusest.

Töö otstarbeka korraldamise mõttes ringi liikmeskond jagunes õpperühmadesse, kusjuures paljud võtsid osa mitme õpperühma tegevusest. Möödunud aastal töötasid köögiviljakasvatuse, poiste- ja tütarlaste käsitöö, maasikakasvatuse ja karjasööda õpperühmad. Hiljem lisandusid neile võimlemise, rahvatantsu, võrkpalli, male ja kahe rühmad. Eelmise aasta kevadel asusid noored ka hoolega seemnevilja puhtima, milleks telliti puhtimisaparaat „Krat“. Ringi liikmed puhtisid kokku 5440 kg seemnevilja ja Taimekaitse Edendamise Ühing kinkis aparaadi ringile autasuks. Suve jooksul korraldati ka mitmesuguseid töövõistlusi. Samuti korraldati ringi liikmetele õpperreis Holstre valla eeskujulikkusesse „Kibe“ ja „Vanausse“ talusesse. Ring aitas kaasa ka Uusna koolimaja ümbruse kaunistamisele.

Igal kuul korraldati ringis üldkoosolek, kus noored esinesid kordamööda mitmesuguste referaatidega, võtsid osa vaidlustest jne. Ring võttis osa naiskäsitöörühma poolt valmistatud rahvusõivais Eesti Mängudest, Sakala Mängu-

dest ja mitmetest teistest üritustest. Kohapääl korraldati ringi poolt noortepäev, spordipäev ja teisi avalikke esinemisi, omavahelisi koosviibimisi ja kursusi. Naaber maanoorte organisatsioonidega peeti neli võistlust.

Ringil on praegu üle 60 liikme. Möödunud aastal oli ringi esimeheks algul O. Arak ja hiljem O. Rummel. Praegu on esinaiseks prl. L. Soon. Ringivanemaks on Uusna algkooli juhataja Paul Nugin.

Simuna maanoored hääd kanakasvatajad.

Juba teist aastat jätkub Simuna konvendi maanoortel energiline tegevus kanakasvatuse edustamise alal. Möödunud aastal hautati kahe ringi — Rahkla ja Kärü maanoorte poolt kokku üle 1000 tibu. Kui arvestada seda, et noortel tuli hautada kalleid tõumune, millest maksti 15—20 senti tükist ja et neid kulus tuhande tibu saamiseks üle kahe tuhande, siis selgub, kui suure algkapitali, kui suure usu ja lootusega ning riskiga panid noored oma raha kanakasvatusesse.

Tublisti edukam on töö veel käesoleval aastal. Noortest ringidest võtsid asja tõsiselt käsile veel Kaavere-Koila ja Rohu ringid, kellel oli võimalik saada haudemasinaid. Rahkla ring alates haudemasinaga tööd 15. III 40, lõpetab kümnenda masinatäie tibude jaotamise juuliku keskpaiku. Kokku on nelja ringi poolt hautatud ja nii oma liikmetele kui ka ümbruskonna rahvale jagatud ligi 2000 tibu. See on noortelt määratu töö Simuna konvendi kanakasvatuse edendamise alal.

Vasakul — Räpina ja Põlva konventide maanoored Mooste õppelaagris mesindust õppimas.

Paremal — Jantra maanoorterlingi liikmed kodukaunistamise töö.

VILJANDIMAA MAANOORTERINGIDE VANEMAIID

Ain Otto,

Pisisaare Maanoorteringi vanem ja kohaliku algkooli juhataja. Pisisaare Maanoortering on näidanud viimasel ajal eriti agarat tegevust ja maanoorteringide hindamisel osutus Pisisaare Maanoortering paremaks Põltsamaa konvendis.

Hans Sukk,

Loopre Maanoorteringi vanem, ühtlasi Pilstvere konvendi esimees ja konvendi noortevanem. Maanoorteringide tegevuse hindamisel osutus Loopre Maanoortering paremaks Pilstvere konvendis.

Läänemaal korraldatakse välistvärvimise kursusi.

Läänemaa maanoorteringides toimub viimasel ajal suurem kodukaunistamise hoogtöö. Nimelt on korraldatud ja korraldamisel rida hoonete välistvärvimise kursusi. Värvimulda ja vastava ala nõuandjat oli võimalus kasutada Läänemaa kodukaunistamise komitee kaasabil. Kahe päeva kestvusega värvimiskursused on seni toimunud Haimre, Märjamaa, Kivi-Vigala ja Vana-Vigala maanoorteringide juures.

Pisisaare ja Tääksi maanoorteringide tööst.

Möödunud aastase tegevuse põhjal Viljandimaal paremaks osutunud Uusna Maanoorteringi kõrval tunnustati teisteks paremateks ringideks Pisisaare Maanoortering Põltsamaa konvendist ja Tääksi Maanoortering Suure-Jaani konvendist. Neis ringides võiks esile tõsta mitmete noorte eeskujulikke tõpuhtaid kanakarju, omavalmistatud kanala sisustusi ja täpset kanapidamise tasuvuse arvestamist. Pisisaare Maanoorteringis on ringi esimeheks juba mitmendat aastat K. R e h a n d, ringivanemaks Pisisaare algkooli juhataja Ain Otto. Tääksi Maanoorteringi vanemaks on Evald S e p p.

Maanoorte külvipüha Sõrves.

Sõrve konvendi maanoorte ühendus korraldas juuni keskel Ansekülas külvipüha, millest umbes 800 inimest osa võttis. Külvipüha aktuse osas paelusid osavõtjate huvi eriti rahvatantsu ja ühislaulu ettekanded. Külvipühäl toimusid maanoortele ka võistlused kraavikaevamises, lüpsis, kõnes ja mitmel sportlikul alal. Õhtul toimus lõkkepidu, kus maanoored esitasid mitmesuguseid ettekandeid.

Koloveres oli maanoorte õppelaager.

Kullamaa ja Märjamaa konventide maanoorte õppelaager toimus tänava Koloveres hoolekandekooli juures. Laagris leidsid praktilist käsitlust paljud maanoortele tarvilikud alad. Laagris korraldatud võistlustes tulid esikohtadele: künnis H. Kaleviste Koloverest ja H. Kõrs Teemuselt, rehapulga tegemises O. Jeeberg Kullamaalt ja kõnes H. Salumets Jõgisoolt.

Rahkla maanoored puhtisid 6925 kg seemnevilja.

Rahkla maanoored puhtisid ringil kasutada oleva kiirpuhtimise aparaadi abil tänava kevadel 14 ringi liikme talus kokku 6925 kg viljaseemet. Nisuseemet puhtiti 2030 kg, otra 2395 kg ja kaera 2500 kg.

Soeva maanoorteringi liikmeid rohkel arvul ja rahvarõivais osa võtmas Audru õppelaagrist. Vasakul ringivanem K. Auliste.

Maanoorte suvipäev ja õppelaager Padises.

Padise konvendi maanoorte õppelaager toimus tänava 15. ja 16. juunil Padise kloostrivaremete juures. Osavõtljaid õppelaagrist oli rohkesti. Töörõivastuse ja kodukorrastuse alal andis maanoortele laagris juhiseid maanoorte kodumajandusnõunik Hilda Paglanti. Sookultuuri ja heintaimede tundmist õpetas Põllutöökoja sookultuuri eriteadja agr. V. Sepper. Edasi käsitleti teisi maanoortele vajalikke oskusi. Ka rahvatantsu ja võimlemise ettekandeid õpetati noortele.

Laagris korraldatud võistlustel tulid esikohtadele: hobuserakendamises Helmi Evald, lüpsis Helene Edovald, kartulikooremises Alviine Petoffer, põllumajanduslikus takistusjooksus Aug. Hoidorf, kraavikaevamises Evald Kannver ja kõnes Igor Meikov.

Pühapäeval, 16. juunil toimus samas maanoorte suvipäev, millest ümbruskonna rahvas väga rohkearvuliselt osa võttis.

Viru-Jaagupi maanoorte metsapäev.

Viru-Jaagupi Maanoortering korraldas tänavu suurema metsapäeva. Päeval istutati rohkesti puid ja elavtara Küti vallamaja ümber ja Viru-Jaagupi kaasikusse. Metsapäeval andsid juhatusi metsanduskonsulent, kohalik metsnik, maatulunduskonsulent ja teised.

Viru maanoored kaunistavad kodu.

Käesoleval suvel töötab Virumaal maanoorteringides soome-rootsi-värvimise instruktor, kes palgati ametisse Viru Maavalitsuse poolt. Seni on registreerinud värvimiskursuste korraldamiseks rohkemaarvuliselt maanoorteringe.

Maanoored aitavad kanamunade kokkuvõtmist.

Orajõel, mis asub kaugel suurematest keskustest, oli seni puudulikult korraldatud kanamunade vastuvõtmine. Nüüd kohaliku Metsapoole Maanoorteringi ja Saarde Munaühisuse koostööl avati Orajõel 3 kanamunade vastuvõtupunkti. Vastuvõtjana hakkab tegutsema Maanoorteringi liige Agnia Pilli, kes selleks käis vastaval kursusel.

Lüpsivõistlus Metsapoole Maanoorteringis.

Hiljutisel Metsapoole Maanoorteringi poolt Laane talus korraldatud lüpsivõistlusel tuli Metsapoole meistriks Herta Järv, kellele järgnesid paremuse järjekorras Koidula Aringo ja Valli Lemke. Kohtunikeks olid kontrollassistendid A. Naat ja A. Birk.

Simuna maanoorte töömeistrid.

Simuna konvendi maanoorte õppelaagris korraldati võistlusi mitmel alal. Meistriteks tulid sääl lüpsis Lembit Mõtuste, künnis Ilmar Prinken, kraavikaevamises K. Pohlak ja kõnes V. Klaving.

Organiseeritakse Võru maanoortering.

Võru valla ja linna piirkonnas elavate maatulunduslike huvidega maanoorte organiseerimine on alanud ühiseks Võru Maanoorteringiks. Ringi kokkutulekukohaks on Võru vallamaja ja konvendi ruumid. Uus organisatsioon korraldaks Võru ümbruskonna noorte teadmiste täiendamiseks koosolekuid maatulunduslikul, aianuslikul ja seltskondlikul alal.

Mõisavälja maanoorteringi liikmed korraldasid ühiselt Pedja rabas turbalõikamise. Raske töö järgi pakub kehakinnitus erilist mõnu.

Mõisavälja maanoorteringi turbatalgud.

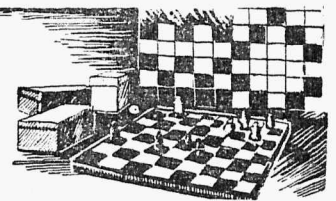
Mõisavälja maanoortering korraldas 15. juunil Pedja rabas ühise turbalõikuse, millest võttis osa rühm ringi aktiivsemaid ja tublimeid liikmeid. Tehti ühiselt hoolsat tööd 7 tundi ja loodetakse tehtud tööst saada ringile tulu

kuni 50 kr. Ka turba kuivatamise ja kokkupanekuga seosesolevad tööd kavatseb ring ühiselt ära teha.

Ringi juhatuse koosseis on praegu järgmine: esimees A. Müllerson, abiesimees R. Amor, kirjatoimetaja A. Arutee ja laekur P. Meibaum. Ringivanemaks on koolijuhataja J. Rosin.

AJAVIIDE

Rahadest püramiid.

Väga huvitava ajaviitemängu võite endale valmistada järgmiselt.

Joonistage valgele paberilehele 3 ringi. Iga ringi läbimõõt olgu veidi suurem kui 2-kroonisel metallrahal. Ringid on asetatud kolmnurkajuliselt ja need märgime ära tähtedega A, B ja C.

Ringisse A asetage 8 isesuguse suurusega metallraha nii, et kõige suurem oleks all, kohe selle pääl suuruselt järgmine raha jne., kuni kõige pääle jääb kõige väiksem raha. Meil käibel olevaid metallrahasid kasutades oleks rahade järjekord:

1. kõige all,	2-kroonine
2. selle pääl,	50-sendine
3. ..	1-kroonine
4. ..	5-sendine
5. ..	20- ..
6. ..	2- ..
7. ..	10- ..

Ülesanne seisab selles, et ringis A leiduv rahadest püramiid on tarvis samas järjekorras üles ehitada ringis B, kusjuures rahade asetamiseks võib ajutiselt kasutada ringi C. Ülesande lahendamisel tuleb täita järgmisi nõudeid: 1. korruga ei tohi tõsta rohkem kui ühe raha, 2. üheski ringis, ei A, B ega C, ei tohi kunagi suu-

rem raha asuda väiksemal. Küll aga ei tarvitse väiksem raha olla alati vahetult suuruselt sellele järgneval rahal. Nii võib, näiteks, ühesedine asuda ümbertõstmise ajal ka 20-sendisel või veelgi suuremal rahal.

Esimesel silmapilgul tundub ülesande lahendamine olevat väga lihtne, kui te aga asute tegevusse, siis leiате, et siingi on tarvis oskust ja et ülesande lahendamiseks kulub palju aega.

Käesoleval juhul on tarvis teha vähemalt 255 üksiktõstmist, et püramiidi nõuetekohaselt ringi B ülesehitada. Kui te aga ei tunne õiget ümbertõstmise süsteemi, läheb teil tarvis hoopis rohkem tõsteid.

Asjaga harjumiseks võite esialgu proovi teha ainult 3—4 rahaga.

Teoreetiline arvutus näitab, et ümbertõstmisi on tarvis teha:

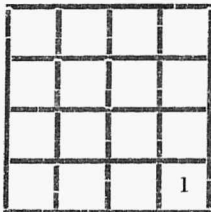
2 raha puhul		3
3 " "	$2 \times 3 + 1 =$	7
4 " "	$2 \times 7 + 1 =$	15
5 " "	$2 \times 15 + 1 =$	31
6 " "	$2 \times 31 + 1 =$	62

jne.

Mida suurem on rahade arv, seda suuremaks läheb ka ümbertõstmiste arv, 10 raha puhul tuleb teha juba 1023 üksiktõstet.

Karjakoplid.

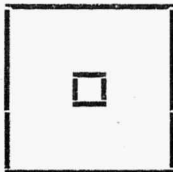
Talu karjamaa on jagatud 16 karjakopliks. Kevadel tahetakse kogu karjamaa kergelt üle sööta, milleks peetakse kari igas koplis ainult 1 päev.

Karjatamist alustatakse koplilt nr. 1. Kuidas tuleks valida üksikute koplite karjatamise järjekord, et oleks võimalik kõik koplid läbi karjatada, ilma et kari üheski koplis enam käiks kui ühe korra. 16. päeval peab kari tagasi jõudma nr. 1 koplil kõrval asuvasse koplisse.

Külvikord aias.

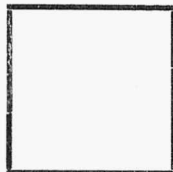
Talus oli ruudukujuline köögiviljaaed, mille keskel asus ruudukujuline tiik. Peremehe poeg.

kes lõpetanud aianduskooli, tahtis köögivilja-aeda sisse seada 6-väljalise külvikorra. Selleks jagas ta aia pindala kuueks ühesuuruseks ja ühekujuliseks osaks. Kuidas pidi ta selleks aia planeerima?

Päranduse jagamine.

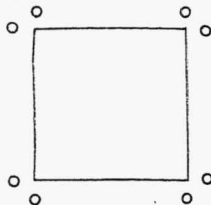
Kaks venda jagasid endi vahel pooleks isalt saadud talu. Talu juure kuulus ka üks ruudukujuline heinamaatükk. Selle jagasid nad nii

kaheks ühesuuruseks osaks, et kummagi tüki pikkus ja laius oli pärast poolitamist niisama suur kui heinamaatüki esialgne pikkus ja laius. Kuidas oli see võimalik?

Kodukaunistajaile.

Isa oli oma noormehepõlves kaevanud aeda ruudukujulise tiigi, mille suurus oli 16 ruutmeetrit. Tiigi nurkadele oli ta istutanud paju pistikuid, mis aastakümnete jooksul olid kasvanud tugevateks puudeks.

Poeg asus koostama uut koduümbruse kaunistamise kava ja leidis, et tiigi asukoht ja ruudu kuju on hääd, kuid tarvis oleks tiik kaevata 2 korda suurema pinnaga. Kuidas sai ta oma kavatsuse teostada ilma pajude maha raumata ja ümber asetamata?

Pool 188-nest on 100!

Sellega ei taha keegi päri olla, kes on vähegi õppinud matemaatikat. Ometi saate seda järgmiselt tõendada. Kirjutage paberile või tahvlile 188 ja poolitage see horisontaalse joonega. Ülespoole joont jääb 100 ja allapoole samuti 100.

Murdunud mänd.

Torm murdis katki 18 m kõuguse männi. Murtud osa alumine ots jäi püsima murdekoha külge, kuna latv puudutab maad 6 m kaugusel männitüvest. Kui kõrgel maapinnast asub murdekoht?

Toimetuse ja talituse: Tallinn, Pikk tänn. 40. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. Tellimise hind: aastas kr. 2.—; 1/2 a. kr. 1.10. Üksiknumber 20 senti. Vastutav pää- ja tegevtoimetaja agr. Arno Talvoja.

ÜHINGU EESTI LIHAEKSPORT

Eksporttapamajad: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Vorstitööstused: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Konservitööstus Tallinnas.

Seebitööstus Tallinnas.

Kondijahutööstused: Tallinnas ja Tartus.

Nahaosakond Tallinnas ja laod kõikide eksporttapamajade juures.

Toornahkade kokkuostupunktid üle riigi ostavad noteeritud hindadega igat liiki toornahku.

Hõberebasekasvandused: Rebasel ja Navestis.

OSTAME aasta läbi sigu, veiseid, vasikaid lambaid ja toornahku.

Tellimisi võetakse vastu pargitud ja parkimata hõberebasenahkade ning sugurebaste pääle

MÜÜGIL

märgi all
vorstid, liha-
ja aedvilja-
konservid,
seep,
kondijahu.

Hind 20 senti.

F-ma H. MARKOVITŠ

KELLA- JA KULLASEPAÄRI

asutatud 1898. a. • Tallinn, Viru 15, telefon 447-52

Kuld-, hõbe-, alpaka- ja
kristallkaubad

Kellad parimaist Šveitsi vabrikuist,
nagu „Zenith“, „Tavannes“, „Vatch“,
„Eterna“, „Paul Buhre“, „Syma“, j. t.

Müük suurel ja väikesel arvul.

PÕLLUMAJANDUSE PANK

Asukoht: Tartus, Suurturg nr. 9, omas majas. Osakond Valgas.

Telefonid: kodukeskjaam ne. 40-50.

AKTIVA.

30. APRILLIL 1940. A.

PASSIVA.

Kassa ja j/arv. teist. pankades	Kr. 867.799.88	Osa- ja muud kapitalid . . .	Kr. 300.432.58
Väärtpab. ja osam. teist. asut.	„ 211.841.48	Hoiusummad:	
Väärtused	„ 211.09	tähtajalised	Kr. 1.538.093.09
Laenud	„ 2.667.529.55	jooksvad	„ 1.776.653.44
Korrespondendid	„ 60.132.41	Vekslite rediskont . . .	„ 111.905.—
Garantii deebitorid	„ 61.415.97	Võlad teistes krediitasutistes	„ 416.405.04
Mitmesugused deebitorid	„ 86.995.—	Korrespondendid	„ 43.317.10
Vallasvara	„ 35.404.99	Väljaantud garantiid . . .	„ 61.415.97
Kinnisvara	„ 255.000.—	Mitmesugused kreditorid . . .	„ 86.995.—
Kulud	„ 47.654.03	Osakond . . .	„ 139.970.09
Osakond	„ 139.920.09	Tulud . . .	„ 113.727.79
Muud aktivad	„ 21.439.14	Muud passivad . . .	„ 46.446.53
	<u>Kr. 4.455.343.14</u>		<u>Kr. 4.455.343.14</u>

Pank võtab raha hoiule ajakohase %ga, annab hääde kindlustuste vastu takistuseta laenusid ja toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Korrespondendid kõigis tähtsamates keskkotades.

Pangal moodne varakamber. Hoiulaekad mitmesuguses suuruses. Põllumajanduse Pangaga opereerivad kõik põllumehed, põllumajanduslikud ühisused ja omavalitsused. Panga juures E. O. ja Ü. A. Kindlustusselts „OMA“ agentuur.

JUHATUS.